

# FURÚMIÑETU LIGÁRADAN PÁBLO JOUN CORÍNTONA

---

## Labúrüjan Páblo joun tílana ligílisi Corínto

**1** <sup>1</sup>Áu Páblo, wálaadina Búngiu láu lugúndan lun ábanbadina la lání Jesucrístu apóstolu, le méme gíribei ában le loúnajan. Nabürüjañoun gárada to, úara lúma wadúje Sóstenes, jun, <sup>2</sup>jugúya le wadújeñu lueigiñe Jesucrístu ja títanabaña lílígílisin Búngiu to ubúruguboun Corínto, ja lánigubaña Búngiu ladúga lídaañadün lan ában lúma Jesucrístu. Wájali Búngiu jun lun jedéregeragun júngua lun le gumúti, queísi wájali lan joun sun ja agúarubalin líri Wabúreme Jesucrístu lídan sun fulásu lun jedéregeragun jóungua lun. Jesucrístu Jabúremebei, ligía gíñe Wabúremebei. <sup>3</sup>Resíbi jumeí abíniruni lúma darángilaü lúmagiñe Wáguchi Búngiu lúma lúmagiñe Wabúreme Jesucrístu.

## Abíniruni le wánibei lídaangiñe Jesucrístu

<sup>4</sup>Súnwandan neteíngiruni Búngiu juágu, luágu abíniruni le rúlaalíbei jun láu lareíni, lídaangiñe Jesucrístu. <sup>5</sup>Ladúga lídaañadün lan ában lúma Crístu, rújali Búngiu sun luwúyeri írisini le lánina siélu jun, rújali ában oúnwenbun subúdi jun luóúgua, lun gayáraabei lan jadímurejan luágu láu ában lichú áu. <sup>6</sup>Ítara líña geféen jumá luágu inárüni lan le waríñagubei jun luágu Crístu. <sup>7</sup>Láu igáburi le, úati ni cáta jemégeirun lídaangiñe le líchugubei Crístu, sun anjúnja lan agúrabajei wéyu le lúnbei lagíribudun Wabúreme Jesucrístu uboúagun. <sup>8</sup>Lágüdañabadün Búngiu derégüdagü lídan jafíñen darí lúmoun lagúmujoún, lun úa lan ni ában íchuguti jidúnrun luágu ni cáta dánme le liábin Wabúreme Jesucrístu. <sup>9</sup>Súnwandan lagúnfuliruni Búngiu lerérün, áni ligía agúarubei jun lun lídan jumá ában lúma Jesucrístu, le Liraü, le Wabúreme.

## Fánreinguaü jádan lánigu Búngiu

<sup>10</sup>Nidújeñu, ayúmuraquatina jun luágu líri Wabúreme Jesucrístu, lun júaradun, lun meréde jumá fánreinguañu. Abágarida jumá

lídaan úarani le gumúti, láu ában méme luwúyeri asáminaruni lúma ayúmajani. <sup>11</sup>Naríñagunbalin le, nidújeñu, lugúndun aríñagaña ja jádaangiñebaña lufámilian Cloé luágu njein lán nege múarani jagánagua. <sup>12</sup>Ámuñegueinarügü lán nege cátei laríñagun cáda ában jídaangiñe, añájein nege jídaangiñe, aríñagatiña. “Áu, lánigu Páblo áu”, jaríñaga jíbiri. “Áu, lánigu Apólos áu”, jaríñaga jíbiri. “Áu, lánigu Pédro áu”, jaríñaga jíbiri. “Áu, lánigu Crístu áu”. <sup>13</sup>¿Cámegi sun le? ¿Fánreinwaguati funági Crístu? ¿Dáwaguatína funági luágu gurúwa luágu jufúleisein? ¿Ódi lídaan níri jabáster? <sup>14</sup>Teínqui níña lun Búngiu luágu mabásteragüdün nan ni ában jídaangiñe lueídügüya Críspo lúma Gáyo, <sup>15</sup>ítara, úati ni ában lun laríñagun luágu lídaan lan níri labáster lun nánigu lan. <sup>16</sup>Narítaguñein guetó luágu badíseigüda náani gíñe Estéfanos jáu sun tílana lúban, marítaguntína ánjein badíseigüda nubei ámu. <sup>17</sup>Mouñajan lumútina Crístu abásteragüdaja, loúnajañadina apúrichije uganú luáguti lasálbaruniña gürígia, máma láu apúrichijani le weíriguburiti, luei lagídarun lídaangiñe laníchigu loúnwen Crístu luágu gurúwa.

### Arijúati lubáfu Búngiu lúma lichú láu lídaan Crístu

<sup>18</sup>Ítara líña uganú luáguti loúnwen Crístu luágu gurúwa quei libídiouniga áu joun ja lúnbaña jeféridirun, ánjein woun, wagía le lúnbei wasálbarun, subúdi wamúti luágu lídaangiñe lan uganú luáguti loúnwen Crístu larúfudei Búngiu lubáfu lun lasálbaruniña gürígia. <sup>19</sup>Bürúwati tídan Lerérün Búngiu.

Nagúrinchagubei lichú áu le lánina ubou le,  
nadúgübei jafúrendeí furéndeitiña lun ni cárame ánjein máma lubei  
númagine liábin.

<sup>20</sup>¿Cáti un ju lan le chúbei áu, o le arúfudajabei, o le lan gasígenejadibálín buri cátei le lánina ubou le? Úati ju lan lun ni cáta, adúga láali Búngiu lichú láu ubou le lun libídiounigame áu. <sup>21</sup>Láu lichú láu, adúgati lun masúbudirun jamáni ja lánigubaña ubou láu lichú áu le jawágubei. Láu gíñe lichú láu, ába laráansejan lun lasálbaruniña ja affínebaña luágu lárigiñe jagáambuni uganú luágu loúnwen Crístu jawágu, láu sun barú jamaani jíbiri gürígia uganú le quei libídiouniga áu.

<sup>22</sup>Buséntiña juríu jaríjin miláguru lun jaffínerun luágu Crístu, ja mámabaña juríu, buséntiña lun láubei lan lichú áu arúfudajani lun gayáraabei lan jerésibiruni. <sup>23</sup>Ánjein wagía, wapúrichija luágu Crístu le ádarawagúbei luágu gurúwa. Jayábiti juríu, siñáti jerésibiruni ában asálbaragúlei le ouwebei láu ában luwúyeri ouweni le busíganudünati líbe líra, játi mámabaña juríu, janúgüni quei libídiouniga áu. <sup>24</sup>Láu sun líra, añájein jídaangiñe juríu jáma ja mámabaña juríu ja agáambubalin lagúarun Búngiu joun lun lánigu jamá. Jagía, gayáraati jaríjini lubáfu Búngiu lídaan loúnwen Crístu, lúma lichú láu lun lasálbaruníwa ítara. <sup>25</sup>Joun lirájüñü ubou, libídiouniga áu laráansejan Búngiu, wel, weíruti lichú láu Búngiu sügú láu le chútimaabei

áu uboúagu. <sup>26</sup>Nidújeñu, lúnti jasúbudiruni luágu wájali lan Búngiu jun, láu sun míbe jamá jídaangiñe chúti jáu según uboú, áni míbetiña gíñe jídaangiñe weírigutiña, o jádaangiñetiña lan familia ínugutiña. <sup>27</sup>Anúadaja láaña Búngiu ja ibídiouguabaña áu según uboú lun líchugun busíganu joun ja chúbaña áu, láu jarjini luágu ni cáta lan lichú jáu ligíbugiñe Búngiu. Anúadaja láaña gíñe ja lanúgübaña uboú quei mabáfutiña lun líchugun busíganu joun ja gabáfubaña, láu jarjini luágu ni cáta lan jabáfu ligíbugiñe Búngiu. <sup>28</sup>Anúadaja láaña Búngiu ja maweírigunbaña uboúagu, ja áubaña mebéresenwa lan, ja ni cátabaña, lun larúfuduni luágu ni cáta lan ja anáangubaña jóungua uboúagu. <sup>29</sup>Úati lubeíti ni ában gayáraati lanáangun lúngua ligíbugiñe Búngiu. <sup>30</sup>Rúláadün Búngiu guánarügü jugúya afíñetiña lídoun ában lúma Jesucrístu. Ladúga cátei líra, ibíjatiwa lichú áu lúmagiñe Crístu, gayáraati lerésibiruníwa Búngiu queísi richáguatiña, derégeguañu woúngua lun, sálbañu. <sup>31</sup>Ítara líña lubeíti adúga wameí quei taríñagun Lerérün Búngiu. “Le busénti ladímurejan luágu uweíriguni, adímurejalá luágu luweírin cátei le adúga láalibei Wabúreme Crístu woun.”

### Ugánu luáguti Crístu le ádarawagúbei luágu gurúwa

**2** <sup>1</sup>Nidújeñu, dán meja le nídinbei lun nadímurejan jun luágu linárün Búngiu, adúga numúti mayúsurunga dimúrei buri ínuguti. <sup>2</sup>Dan lé meja júma nubeí, máluguntina meja napúrichijan luágu ámu cátei lueídügüya luágu Jesucrístu le ádarawagúbei luágu gurúwa. <sup>3</sup>Ába narúfudagun núngua jun queísi ában wügúri gudémeguti, adádagareina láu anúfudei lueí jamúga njein lan mégeiti lídan nuwádigimari luágu Wabúreme. <sup>4</sup>Dán meja le nadímurejanbei jun, ába napúrichijani Lerérün Búngiu jun, máluajantina nagáñeirunün láu buri dimúrei le jadímurejan wügúriña chu táu. Lubáragiñe líra, láurügü lubáfu lání Búngiu Espíritu nadímureja jun, ába jasúbudiruni luágu inárüni lan le naríñagubei jun. <sup>5</sup>Ítara líña jafíñerun lídaangiñe lubáfu Búngiu, máma lídaangiñe lichú jáu gürígia.

### Arúfudaguati Búngiu lúngua lídaangiñe lání Espíritu

<sup>6</sup>Láu sun líra, adímurejatiwa luágu ában luwúyeri lichú áu joun ja weínamujañábaña lídan jafíñen. Ánjeinti lichú áu ligía, máma lánina uboú le, máma gíñe jáni ja agúmadijabaña ya uboúagu, ja madíseelibei ánjañame gumúgua. <sup>7</sup>Luágu lichú láu Búngiu wadímureja, le áubei laráanseja lúmagiñe lubáragiñe ladúgüni uboú lun lasálbaruníwa lun sun dan, gafánran wamámuga lídan sun luweírigun Crístu. Ligía rügüñein meja asúbudirei aráansejani ligía, guetó, subúdigüda láali woun. <sup>8</sup>Játi gumádimatiña lánina uboú le, siñáti gunfaráanda jamáni laráansejan Búngiu lubá wasálbarun, lugúndun lun jamúga gunfaráanda jamáni, mádaragun jamúti jamúga Crístu luágu gurúwa. <sup>9</sup>Ítara líña queísi taríñaguni Lerérün Búngiu.

Maríjinaja jamágili gürígia cátei buíti lé buri laráansejabei Búngiu  
 joun ja jínsiñejabúbaña lun,  
 magáambuñajagiña gürígia luágu cátei buíti líbeina líra,  
 marítaguntiña ida lúba lan.

<sup>10</sup>Ába lasúbudiragüdüni láni Búngiu Espíritu, le méme Sífiri Sándu,  
 luáguti buri sun lubuídun cátei ligía woun, wagía afíñetiña. Aríaaja lumúti  
 Sífiri Sándu sun cátei, áni subúdi lumúti lujúlilin-ágei larítangun Búngiu.

<sup>11</sup>¿Ca jádaangiñe gürígia gayáraabei lasúbudiruni ca lan tídaanbei lanígi  
 ában gürígia, lueídügüya espíritu le lídaanbei gürígia ligía? Ítara líña  
 gñe, láni rügúñein Búngiu Espíritu asúbudirei sun cátei le lánina Búngiu.  
<sup>12</sup>Wagía afíñetiña, máma ában espíritu le lánina uboú werésibirubei, Sífiri  
 Sándu le núbinbei lúmagiñe Búngiu, ligía werésibirubei, lun gunfaráanda  
 wamáni le rúlaalíbei Búngiu woun láu lareíni. <sup>13</sup>Adímurejatiwa luágu  
 lareíni Búngiu láu buri dimúrei le larúfudajabei Sífiri Sándu woun, máma  
 láu buri dimúrei le wafúnrendeirun láu lichú wáu, le jáni gürígia. Ítara  
 líña, laú lubáfu Sífiri Sándu, wafúnraanguagüdei linárün Búngiu joun  
 gürígia ja ibíjbalin Sífiri Sándu.

<sup>14</sup>Gürígia le mibíjinbalin Sífiri Sándu, májati lun larítangun Búngiu  
 le larúfudajabei láni Búngiu Espíritu jádaangiñe gürígia, lugúndun  
 libídiouniga áu lanúgüni, siñá lumuti gunfaráanda, lugúndun cátei lán  
 buri le, láu rügúñein lubáfu Sífiri Sándu gayára lan gunfaráandawa lan.

<sup>15</sup>Ánjeinti gürígia le gámati Sífiri Sándu, gáma lumúti larúgounga le  
 líchugubei Sífiri Sándu luágu sun cátei, jayábiti ja lirájüñü uboú, siñáti  
 gunfaráanda jamáni cáteiñein lan gürígia le eíbugubei lídan larúgounga  
 le líchugubei Sífiri Sándu. <sup>16</sup>Queísi laríñawagun tídan Lerérün Búngiu.  
 “¿Ca gunfaráanda jamáalíbei lisáminan Búngiu? ¿Ca gayáraabei  
 larúfudajan lun Búngiu?” Láu sun líra, wagía afíñetiña, níjein lisáminan  
 Crístu wádan ladúga ibíja wamáali Sífiri Sándu.

### Luwádigimari Páblo lun Búngiu lídan ában jáma jíbiri

**3** <sup>1</sup>Láu sun líra, nidújeñu, dán meja le júmañadina lan, siñáti méja  
 nadímurejan jun queísi joun gürígia ja lagúmadirubaña Sífiri  
 Sándu, adímurejatina meja jun queísi joun gürígia ja míchaagugiñábaña  
 jóungua lábugiñoun lagúmadijan Sífiri Sándu le gumúti—queísi joun  
 irájüñü—luágu buri cátei le luáguti Crístu. <sup>2</sup>Ába níchugun arúfudajani  
 le ménreengunti jun, queísi líchugúniwa úri lun ában irájü le gurágili  
 lewéñegua eígini le deréguati, lugúndun siñágili lan lájuluchun eígini  
 le deréguati. Siñá jumuti meja líla lujúlilin-ágei larítangun Búngiu  
 gunfaráanda, áni chülú lúmoun dan le, siñá meme jumágili, <sup>3</sup>lugúndun  
 gagáburigidün queísi jagáburi lirájüñü uboú. Níjeingua ligía gimúgaü  
 jídan, gáñiguau, fánreinguaü, máma jígiraguagüdüña júngua lun  
 labúgurunün Sífiri Sándu, áni jadúgüñein le jadúgübei sun mútu.

<sup>4</sup>Lugúndun láu laríñagun ában. “Lánigu Páblo áu”, laríñagaya ában. “Áu lánigu Apólos”, jadúgüña queísi gürígia ja lánigu ubou le.

<sup>5</sup>¿Cátanagi? ¿Cáteigi Apólosbei? Esériwidutiñarügü lun Búngiu wagía, ja ídaangiñebaña jiábin affínera luágu Crístu. Wadágimanu le líchugubei Wabúreme lun cáda ában wadaangiñe, ligía wadúgübei.

<sup>6</sup>Áu ábunagubalin Lerérún Búngiu queísi nádü tídoun janígi, Apólos áturaguei nádü ligía láu larúfudajan méme jun luágu Crístu. Búngiu aweíridagüdúbalin nádü, ligía edérebugüdúbalin jaffínen. <sup>7</sup>Ni lubeíti le ábunagubei, ni le áturagubei, ni cáta jagía, ánjeinti Búngiu, sun cátei ligía, lugúndun ligía aweíridagüdúbarun nádü. <sup>8</sup>Ában jáu ja ábunagubaña jáma ja áturagubaña, láu sun lafáyeirubei lan Búngiu cáda ában según luwúyeri lesériwidun lun. <sup>9</sup>Íbirigu wagía lídan wadágimanu esériwida lun Búngiu, jugúya, ítara jíña quei múa le luwádigimaridubei Búngiu.

Ítara jíña gíñe queísi ában múna to lábunaguñounboun Búngiu. <sup>10</sup>Fuleísei láadina Búngiu láu líchugun ubáfu nun lun nuwádigimaridun úara lúma. Niábíti queísi ában wügüri le subúsijabúbei lun labunún wagábu buídu—áu le íchugubalin ébuu lun jaffínen. Ámuti gürígia ábunagubei ligíbuagu ébuu ligía—jagía maésturugu ja arúfudajabaña luágu Jesucrístu jun, nárígi. Cáda ában, lúnti goúnigi lan ída líña lan lábunagun ligíbuagu ébuu ligía. <sup>11</sup>Rúaali ébuu lun jaffínen, áni siñáti líchugúniwa ámu ébuu. Ébuu ligía, Jesucrístu guánarügü. <sup>12</sup>Gayáraati lábunagun gürígia ligíbuagu ébuu ligía laú cátei gebégiti le siñábei lágudúniwa, queísi gólu, pláta, lúma dúbü gebégiti, o gayáraati lábunagun láu cátei le mebégibeí sarágu, le gayáraabei lágudúniwa, quei fuláansu, murísi o mabúru. <sup>13</sup>Lachúlürüba wéyu lun louíchuni Búngiu jawádigimari sun gürígia ubouágu lun laríjini ída líña lán meja, ánjein gebégi lubeí lúmoun mebégi lan. Louíchagubei wawádigimaridun quei láu wátu geméti, aríja lámugei ánjein gayára lubeí lawándun, ánjein gebégi lubeí. <sup>14</sup>Ánjein buídu lubeí wawádigimaridun luágu Búngiu áni madúnamati lun lagúnrinchawagúniwa, queísi siñá lan tagúnrinchawagúniwa múna to adügútu láu cátei derébuguti, werésibirubei wafáyeiruaaja lúmagiñe Búngiu. <sup>15</sup>Ánjein mabuídun lubeí wawádigimaridun luágu Búngiu, lagúnrinchawagúba sun wawádigimari, weféridirubei sun cátei, wawánirügüba wasálbara, quei le séfugarügüti lúngua lídaangiñe wátu geméti.

<sup>16</sup>¿Ibidiñetísan jun luágu lilígílisin lan Búngiu jugúya, áni agánawa lan Sífiri Sándú jídan? <sup>17</sup>Ánjoun lagúnrinchagua ában gürígia lilígílisin Búngiu tugúya, lagúnrinchagubei gíñe Búngiu gürígia ligía, lugúndun Búngiu jabúremebei tílana lilígílisin, áni jugúya guánarügü tílanabei ligílisi tugúya.

<sup>18</sup>Mayéeragua jumá júngua. Le arítaguti luágu sábiu lan según lichú áu le lánina ubou le, lúnti labúlíeiduni lichú áu ligía, lun laniügúniwa queísi ában ibídiougua táu según ubou, gayára lámuga lerésibiruni lichú áu le tímatimaati le líchugubei Búngiu. <sup>19</sup>Lugúndun lichú áu le lánina ubou le, ában libídiouniga áu lun Búngiu. Taríñajare Lerérún Búngiu. “Áburugüda

lumútiña Búngiu ja chúbaña áu según uboú le tídon lisádaraana jabíbun guánarügü.” <sup>20</sup>Aríñagatu gíñe. “Subúdi lumúti Wabúreme Búngiu luágu mála lan jasáminan sábiugu.” <sup>21</sup>Ligía moún lubei lun janáangun júngua luágu arúfudajati le jafálarubei, ladúga gürígia rügúñadiwa sun wagía, áni rúlaali Búngiu sun cátei jun lun lesériwidun jun. <sup>22</sup>Rúlaadina jun láu sun Apólos luma Pédro, lun warúfudajan jun. Rúlaali gíñe sun cátei le uboúagubei jun lun jayúsuruni. Rúlumuti gíñe ibágari luma oúweni jun. Sun le asúseredubei jun ugúñe luma sun le lúnbei lasúseredun jun, jáni. <sup>23</sup>Jáni sun cátei ladúga lánigu Crístu jugúya, áni Crístu láni Búngiu.

### Jawádigimari apóstolugu

**4** <sup>1</sup>Lúnti lubeíti janügúniwa queísirügü esériwidutiña lun Crístu, ja íchugúbaña lun jarúfudajani linárün Búngiu lé meja arámudaguabei jun. <sup>2</sup>Le lubeíti ibjiti ában wadágimanu, lúnti ladúgüni buídu lun larúfuduni luágu gadúna lan lun leménigidun liyúbudiri luágu. <sup>3</sup>Ánjein luágu noubadina, mawefrinti nebéreserun luágu ída líña lan janügüni nesériwidun lun Búngiu, ni jugúya ni furúmieguarügü le uboúaguna. Ni áu guánarügü, siñáti naríñagun ánjein buídu lubeí nesériwidun lun, o ánjein njein lubeí mégeiti luágu, <sup>4</sup>láu sun madúnrun nan luágu ni cáta lurúma narítangun, máma lueígiñe líra lun madúnrunbadina lan, Nabúreme agúseragüdübalina. <sup>5</sup>Magúseragüda jumá lubeíti luágu buri cátei lubáragiñe dan, agúra jumá lagíribudun Wabúreme Jesucrístu uboúagun lun laságaruni cátei le arámudaguabei lídon larúgounga. Lasúbudiragüdübei Wabúreme tarítangun cáda ában anígi, ca lan ueígiñe wadúgei sun le adúga wamáalibeí. Ábame ladímurejan Búngiu buíti luágu gürígia le buídubei adúga.

<sup>6</sup>Nidújeñu, adímurejaadina nuoúgua luma luágu Apólos queísi ában jémpulu jun lun gayáraabei lan jafúnrendeirun lídaangiñe le naríñagubei wawoúgua. Le lúnbei jafúnrendeiruni, lun manügün jumá ában gürígia weíri lueí le lúnbei lanügúniwa, queísi bürúwañu lan, lun gíñe manáangun lan ni ában lúngua luágu ában arúfudajati le lafálarubei, áni lanúgeime le ában quei ni cáta. <sup>7</sup>¿Cági adúgübalibu buídu jaweí jíbiri? ¿Cági cátei búmabei le mámabei líchugun Búngiu bun? Ánjeinti Búngiu lubeí íchugubalin sun cátei bun, ¿cáti uágu banáangua búngua camá jamuga ibíjarügü bumúti le búmabei láu báni búngua?

<sup>8</sup>Jaganoún camá jamuga rísijadiün lídan cátei lánina Búngiu, ibíja jumáali sun le gayáraabei jabúseeruni lídaangiñe le líchugubei. Sandíguatün júngua camá jamuga jarúeijaña luma Crístu, ígira wagía. ¡Buíti jamúga lun urúeigu jumá le tímatimaati lun jamúga gafánran wamá lídan jarúeijan! <sup>9</sup>Laganoún nun luágu ígira láadiwa lan Búngiu wagía apóstolugu lídan lagúmujoún ubáraü. Ítara wáña queísi gürígia ja siádiwañabaña lun oúweni, ñúbinjadiwa lun ábanbadiwa lan aríawasei lun jaráguniwa sun lílana uboú, dándu ánjeligu queísi gürígia. <sup>10</sup>Barúwatiwa queísi ibídiougua táu lueígiñe wesériwidun lun

Crístu, sun jarítaguñu jumá juoúgua luágu chu lan jáu lídan cátei lánina Crístu. Según jugúya, wagía débilitiwa, jugúya jéretün. Barú jamutiwa güirgía quei ni cáta, ánjein jugúya, inébetün joun. <sup>11</sup>Chülú lúmoun wéyu le, áfagaadiwa ilámaü, mágürabu, lúma manáanguni, wurfbati jóuseruniwa güirgía, mábantiwa, <sup>12</sup>weíríti wawádigimari láu wájabu lun wágüdaagun woúngua darí lun labúcharun wawágu. Anába jamútiwa güirgía, ába woúnabun láu abíniruni. Eíbaajóatiwa, awánda wamúti. <sup>13</sup>Adímurejatiña wurfba wawágu, rútiwa dimúrei buíti joun láu gurásu. Chülú lúmoun wéyu le, oúsera jamútiwa camá ifei láni uboú, quei cátei le mabúseerun jamáali güirgía.

<sup>14</sup>Máma nabúrújañein le jun lun janúgün busíganu, nabúrújañein jun lun narúfudajan jun queísi joun nisáanigu jínsiñetiña nun. <sup>15</sup>Láu sun jamúga añájein lan díisi-mílu maésturugu arúfudajatiña jun luágu Crístu, áu rügúñein júguchi lídan jafñen luágu, ladúga áu lan anúgübalin ugánu jun luágu Wasálbaragüle lun gayáraabei lan jafñerun luágu.

<sup>16</sup>Amúriajatina lubeíti júma lun jáyeijani nigáburi.

<sup>17</sup>Ligía nouñajaanbalin Timotéo lun líderagunün luágu cátei le. Jínsiñeti nun sarágu, ítara líña queísi ában niraú lídan Jesucrístu, gayáraati neménigidun luágu. Larítaguagüdubadün luágu ligáburi nabágaridun queísi afñeti luágu Crístu, lun jáyeijani. Niján luwúyeri igáburi le narúfudajabei tídan sun ligílisi lídan sun fulásu. <sup>18</sup>Añájein jídaangiñe, buin jáña láu anáanguni únguaü, jarítaguatiña luágu mídinbadina lan bisídaün ladúga nanúfudei lun nagágibudagun júma. <sup>19</sup>Bulífeiguatiña, agúrabatina nídín aríjaün madíse, ánjein busén Wabúreme. Ábamei naríjini ca lan jayáraabei barúgua túngua ja adúga lun jesériwidun lun Búngiu, mámarügü le jaríñagubei. <sup>20</sup>Lugúndun dan le larúeijan Búngiu tídan wanígi, máma láurügüti dimúrei, njein lubáfu wádan lun wadúgüni lugúndan. <sup>21</sup>¿Cáteiti jímein jubeí. lun nabeíchunün dánme le nachúlürün, ódi lun nídín aríjaün láu ínsiñeni lúma uálíni?

### Lagúserawagüdün ában le adúgübei figoú

**5** <sup>1</sup>Agaambúaaali luágu njein lan ában jídaangiñe lagámariduñoun lúmari lúguchi. Ában oúnwenbun iwíyei líra, le majouábei lun ni jádan ja ibídiñejabubaña lun Búngiu. <sup>2</sup>¿Áni laú sun líra, anáanguagidün júngua! ¡Lúntirügü jamúga jírudagun luágu líra! Güirgía le adúgübalin lanárime iwíyei le, lúnti labugún jídaangiñe. <sup>3</sup>Láu sun úa nan júma le ní jubei, anájein júma narítangunrugu, áni darínaali lidúnrun le adúgübalin figoú le, camá jamuga ñíñadina júma lun nagúseragüdüni. <sup>4</sup>Guetó, le lúnbei jadúgüni, lun jóundaragun lídan líri Wabúreme Jesucrístu, ñíbadina júma narítangunrugu, ñíbei gíñe lubáfu Wabúreme Jesúsu júma. <sup>5</sup>Lúnti lubeíti jedéregeruni wügüri ligía lun Máfia láu jaságaruni lídaangiñe jidámurin, lun lagúnrinchawagún lúgubu, sálba támuga luwáni dánme le lagíribudun Wabúreme Jesúsu uboúagun.

<sup>6</sup>Moún lumuti janáangun júngua luágu le jadúgübei. ¿Magáambun jumágili cátei le. résigüda lumútu murúsun ísi sun fulúwaaru to ídounboun



líchugúa? Ítara méme gíñe, murúsun figoú jagánagua gayáraati lagádeirunün súngubei. <sup>7</sup>Gidájumei lubeíti sun iwíyei le lánina binádu igáburi le ígirubei jídan, le ítarabei quei ísi le pasáali. Ábame jarúma jumá le tímatimaati. Ítara júba quei fein to eigíoun lídan fédu le páscua, to adügúboun táu fulúwaaru to sún umuti tañoúndawagún, to magánatu ísi. Jarúmaali wadáriragun woúngua ligíbugiñe Búngiu ladúga derége láani Búngiu Crístu lun louñwen luágu wafígoun quei meja ladágaragüdúniwa mudún lídan fédu le páscua luágu figoú. <sup>8</sup>Ítara líña lubeíti, queísi sálbaadiwa lan, lúnti wagáburidun ában igáburi jarúmati, falá wameíme inárüni. Igáburi ligía, ítara líña quei fein to magánatu ísi. Moún lumuti wagáburidun queísi meja wagáburidun furúmiñe, moún lumuti woúserun wuríba, ni lun wasígirun láu tiwíye wanígi. Sun igáburi ligía, ítara líña quei ísi pasáali.

<sup>9</sup>Aríñagatiná meja jun tídan to ában nigáradan luágu moun lan lun jeréderun lídan ában jáma ja abágaridubaña lídan salúfuri. <sup>10</sup>Máma meja naríñaguña jun lun jadísedun le gumúti jaweí sun lirájüñü uboú le, ja salúfuribaña, o ja lan meménijabutiña, o jíwerutiña, o ájuduragutiña joun sándu, lugúndun lun jamúga mánbadün lan ni cáta jáma, gásu jamúga jáfuridun uboúagugiñe. <sup>11</sup>Le nabúseerubei naríñagun jun, lun meméterun jumá lúmoun ni ában le aríñaguti luágu idújei lan lueígiñe Jesucrístu áni salúfuriti, o meménijabuti, o judúguati joun sándu, o marásualuguti, bachárua o jíweru. Moún lumuti ni lun jeígn lúma idújei le ítarati. <sup>12-13</sup>Máma áu lúnbei nagúseragüdüniña ja boúgudibaña lueí Crístu, Búngiuba agúseragüdaña. Wagía, lúnti wagúseragüdüniña wadújeñu lueígiñe Jesucrístu ánjein jadúgiña lubeí wuríbati. Ligía gidájumei lubeí gafígounti le jagánaguagiñe.

#### **Wuríbu buri jagíbugiñe agúseragüdütiña ja máma afíñetiña**

**6** <sup>1</sup>Dan le njein lan cátei lúnti laríñaajan ában jídaangiñe líri ámu, ¿cági uágu jídin jámoun agúseragüdütiña ja ibídiñebeí Crístu joun, lubáragiñe jamúga jídin jámoun lánigu Búngiu? <sup>2</sup>¿Ódi ibídiñeti jun luágu jagúseragüdübaña lan lánigu Búngiu lánigu uboú? Ánjeinti jagúseragüdübaña lubeí lánigu uboú, ¿siñá jumuti buri cátei nñbüriti le aráansera? <sup>3</sup>¿Ibídiñeti jun luágu wagúseragüdübaña lan gíñe ánjeligu? ¿Gúbuméti gayára lan wagúseragüdün luágu buri cátei lánina ibágari le! <sup>4</sup>Ánjein njein lubeí buri wuríbu jagánagua luágu buri cátei le lánina ibágari le, ¿cámegi jídin aríñaaja joun ja maffínebaña luágu Jesucrístu, ja málabei líchú áu le jádaanbei ladúga máma lan lúmagiñeti Búngiu? <sup>5</sup>Naríñaguñein le lun janúgün busíganu. ¿Úati funági íbini ában chu táu jídan le gayáraati laráanseruni ában cátei jádan lidújeñu lueígiñe Jesucrístu? <sup>6</sup>¿Lúnti lídin ában idújei aríñaaja líri lidúje joun agúseragüdütiña ja maffíñetiña luágu Crístu?

<sup>7</sup>Láurügü jawúribujan júmagua, ábanjali mabuíduni le gumúti líra. Buítimaati lun jawánduni maríchaü le adügúbei jun sügú láu jageíndagun



ladúga. Buítimaati lun jígirun lun líwerujoún jueí. <sup>8</sup>Ánjein jugúya, lubáragiñe líra, adúgatün maríchaü, íweruja jugúya, íbini jaweí jidújeñu guánarügü.

<sup>9-10</sup>¿Ibídíñeti jun luágu ja lan adúgübaña wuríbani, mafánranbaña lan lídan larúeijan Búngiu? Sun ja agámaridubaña mamárieidunga, ja ájuduragubaña joun sándu, ja agámaridubaña ja marífeitiña, ja wügúriña ja agámaridutiña wügúriña jáledi, jíwerutiña, meménijabutiña, bacháruatiña, marásualugutiña, ja anúgübalin láni ámu láu jabíbun—sun ja adúgübaña wuríbani líbe buri le, siñábei jebélurun lídoun larúeijan Búngiu siélu. <sup>11</sup>Añájein jídaangiñe, ítara jañá meja, ánjein guetó, chibáwaali jifígoun, derégeguaadün júngua lun Búngiu, áni resíbi láadün queísi lánigu ladúga le ladúgübei Wabúreme Jesúsu juágu, lúma sun le ladúgübei láni Búngiu Espíritu juágu.

### **Wágubu, ában cátei derégewati lun Búngiu**

<sup>12</sup>Aríñawagúati. “Gayáraati ladúgüni gürígia le labúseerun ladúga.” Inárüni líra, áni máma sun cátei lun buídu lan lanügún. Gayáraati ladúgüni gürígia le labúseerun, wel, moún lumuti lígiraguagüdün lúngua lun lagúmadiruni layúmajan. <sup>13</sup>Inárüni le aríñawagúbei luágu ladúgüni lan Búngiu eígini lun weígini, adúgaleí warágeirugu lun ladúgüni wadágimanu láu weígin. Inárüni, áni lagúmuchaguagüdübei Búngiu biángubei cátei le, mamégeirun wamáalime. Ánjeinti wágubu, madúgúnti lun wadúgün salúfuri láu, ladúgün wágubu lun Crístu, lun ligíaba lan labúreme, áni ligía íchugubalin ubáfu lun wágubu lun gayáraabei lan wesériwidun lun, láu. <sup>14</sup>Ítara quei lásaaragüdüni Búngiu Crístu lídaangiñe ouweni láu sun lúgubu, lásaaragüdübadiwa gíñe láu sun wágubu, láu lubáfu.

<sup>15</sup>¿Ibídíñetisan jun luágu líbiri lan cátei le únbei wagúara lúgubu Crístu cáda ában jídaangiñe? ¿Nanúgeiméti nógubu le líbiribeí lúgubu Crístu lun nadúgüni líbirime tógubu ában jóru? ¡Madúgün nubeí! <sup>16</sup>¿Ódi ibídíñeti jun luágu dan lan le leméterun ában gürígia túmoun ában jóru, biángubei jagía nübintiña lun ítara jabá lan quei ában méme úgubu? Taríñajare Lerérun Búngiu. “Jayábinba biángubei lun ítara jamá quei ábanrügü.” <sup>17</sup>Ánjein dan le liábin ában gürígia lun lídan lan ában lúma Crístu, ában liábin láni Crístu Espíritu lun ában lan lúma láni gürígia ligía espíritu lun ábanrügü jamá espíritu.

<sup>18</sup>Anúraja jumá lubefti lueí salúfuri. Mítaraanti salúfuri queísi ámu figoú, furúmiñegarügü ámu figoú le jadúga gürígia, boúgudin lueí jágubu ladúga dáñu, ánjein le agámariduti mamárieidunga, ladúgüña figoú luágu lúgubu guánarügü. <sup>19</sup>¿Ibídíñeti jun luágu lúban lan Sífiri Sándu wágubu, le líchugubei Búngiu woun lun laganoún wádan? Máma wagía labúriñabei wágubu, Búngiu labúremebei. <sup>20</sup>Agáñija lumútiwa Búngiu séru lun lánigu wamá. Ligía lúnti lubeí wíchugun inébesei lun Búngiu dándu láu wágubu quei láu wáni espíritu lugúndun láni Búngiu biángubei.

### Dimúrei buri luáguti mariei

**7** <sup>1</sup>Guetó noúnabaali lé buri uágubei jálügüdana tídan jigáradan to jabúrújaboun nun. Inárüni luágu buídu lan lun wügüri lun magámaridun lan, <sup>2</sup>quei njein lubei sarágu salúfuri, buítimaati lun lagámaridun wügüri, lun gíne tagámaridun wúri, súnwandan láu amárieiduni. <sup>3</sup>Lúnti lagúnfulirun wügüri túma lúmari queisi úmari, lúnti gíne tagúnfulirun wúri lúma túmari. <sup>4</sup>Máma úmari to wúri labúreme boun tógubu guánarügü, láni gíne túmari. Máma gíne úmari le wügüri labúremebei lógubu guánarügü, táni gíne lúmari. <sup>5</sup>Mamájara jumá lun jesériwidagun júniwagua, ánjaün gubeirügü adúga darádu lun mayúsuragun jumá júngua luágu átiri dan lun jíchaagun júngua lúnrügi jayúmuragun lun Búngiu. Lárigíne líra, lúntiya jayúsuragun júngua, lueí lásiñerun jágüdaagun júngua, ábame lafigoungüdünün Máfia láu jeméterun jámoun ámu jaweí jámarigu.

<sup>6</sup>Máma naríñaguña luágu lúnti lan jagámaridun, gayáaarügüti jáluajan úmari lun jamárieidun jáma ánjaün busén. <sup>7</sup>Áu, buséntina jamúga lun sun lan gürígia gayára lan jágüdaagun jóungua lun magámaridun jamá queisi áu. Subúdi numúti luágu siñá lan ítara, rújali Búngiu ámuñegueinarügü ubáfu lun cáda ában, ában luwúyeri joun jíbiri, ámu joun jíbiri.

<sup>8</sup>Ja mámarigíñabaña, jáma ja jiláañabaña úmari, aríñagatina joun luágu buídu lan jamúga lun jeréderun mámariga queisi áu, <sup>9</sup>ánjein siñá lubei jágüdaagun jóungua, buíti lun jagámaridun (súnwandan láu amárieiduni) sügü láu lun jeréderun láu ában luweírin ayúmajani le siñábei jawánduni.

<sup>10</sup>Ánjaña ja marieijañabaña, aríñagatina joun lun mígirun táani wúri túmari. Gumádi le, lídan lubúdubu máma nugúmadin, lugúmadin Wabúreme. <sup>11</sup>Láu sun líra, ánjein tígira wúri túmari, lúnti teréderun mámariga, o taráandarun lan lúma túmari. Moún lumuti gíne lígirunun wügüri lúmari.

<sup>12</sup>Joun jíbiri, aríñagatina queisi dimúrei le náni, máma láni Wabúreme, luágu ánjein lan mafiñen tubeí lúmari ában le afiñeti luágu Crístu, áni gagúndaantu lun tasígirun agánawa lúma, moún lumuti lafánreinragun túma. <sup>13</sup>Ánjein gíne mafiñen lubeí túmari ában wúri to afiñetu luágu Crístu, áni gagúndaanti lun lasígirun agánawa túma, moún lumuti tafánreinragun lúma. <sup>14</sup>Úmari le mafiñebeí, derégewaali lun Búngiu láu lídaañein lan ában túma lúmari to afiñetu luágu Crístu, úmariti to mafiñetu, derégewaaru gíne lun Búngiu láu lídaañoun lan ában lúma túmari le afiñebeí luágu Crístu. Lun jamúga máma líña lan, ítara jáña jamúga jisáanigu quei jasáanigu ja mafiñebaña, ítara, derégewañu jáña lun Búngiu. <sup>15</sup>Ánjein busén lubeí úmari le mafiñebeí luágu Crístu lun lígirunun lúmari, o wúri to mafiñeboun lun tígiruni túmari, ígiragua jamá. Lídan oúbaü líra, moún lumuti jafósuruníña úmarigu ja afiñebaña úmarigu ja mafiñebaña lun jeréderun jáma, lugúndun

wájali Búngiu woun lun wabágaridun lídan darángilaü. <sup>16</sup>Ában gíñe cátei, ¿cági basúbudirubei, amúrü wúri, ánjeindügü gayára lubei basálbaruni búmari láu beréderun lúma? ¿O cági basúbudirubei, amúrü wügúri, ánjeindügü gayára lubei basálbarunun búmari láu beréderun túma?

<sup>17</sup>Lídan sun luwúyeri, lúnti labágaridun cáda ában quei líchuguni Wabúreme lun, áni quei lubei meja gíñe, dan le lagúarunbei Búngiu lun lun lánigu lan. Ítara líña naríñaguni tídan sun liglísi. <sup>18</sup>Ánjin agúara Búngiu lun ában gürígia le resíbi lálalibei circuncisión, lé meja liseíni lidáradun Búngiu jáma lánigu, lúnti leréderun ítara, ánjin gíñe agúara lun ában le merésibirungili circuncisión, moún lumuti lerésibiruni. <sup>19</sup>Mebéresenwati ánjin resíbi lubei circuncisión lúmoun merésibirún lán, le busénwabei, lun lagúnfulirúniwa lugúmadin Búngiu. <sup>20</sup>Cáda gürígia lúnti leréderun lídan igáburi lé meja gádaanbalin dan le lagúarunbei Búngiu lun lun lánigu lan. <sup>21</sup>Ánjin meja idámuni bubei dan le lagúarunbei Búngiu bun, madíjeribá luágu líra, ánjeinrügü líñáti gayára lubei báfuridun lídaangiñe idámuni ban, adúgabei. <sup>22</sup>Lé meja idámunibei lun labúreme ya uboúagu dan le lagúarúnbei lun lun laffínerun luágu Crístu, gidáali luei lubáfu figoú lun lesériwidun lun Wabúreme Jesucrístu, ítara méme gíñe, lé meja mámabei idámuni lun ában gürígia uboúagu dan le lagúarúnbei lun, lidámunjali Crístu, ligíajali Labúreme. <sup>23</sup>Agánija láadün Búngiu luágu oúnwenbun ebégi, mígira jumá lun janúgünün wügúriña lidámunme jagúndan, lidámun jumá lugúndan Búngiu. <sup>24</sup>Ítara líña lubeíti, nidújeñu, madíjeri jumá cátañañadün lan boúgudigiñe jibíti, reídei jumá ligíbugiñe Búngiu lídan méme igáburi lé meja gádaanbalün dan le lagúarunbei jun.

<sup>25</sup>Jawágu gürígia ja mámarigiñabaña, úati ni ában gumádi núma le jamúga lúmagiñeti Wabúreme, naríñagaali le narítangun, áu queísi ában le gadúnati lun laffínerúniwa luágu, luágu lareíni Wabúreme le rújalibei murúsun lídaangiñe lichú láu nun. <sup>26</sup>Lídan narítangun, lúnti leréderun gürígia quei lubei, ladúga buri lidére dan le gádaanbaliwa. <sup>27</sup>Ánjin gámari bubei, málugabá bígirangun, ánjin mámari bubei, málugabá bagámaridun. <sup>28</sup>Ánjabu amárieida, máma figoú, ánjoun gíñe amárieida ában irájü, máma gíñe figoú, láu sun líra, níbei asúfuriruni joun ja gámaribaña, áni buséntina jamúga masúseredun lan líra.

<sup>29</sup>Nidújeñu, niján le nabúseerubei naríñangun. Murúsun rügáli dan wabá lun wesériwidun lun Búngiu. Lúmagiñe lubeíti guetó, ja gámaribaña, lúnti jesériwidun lun Búngiu táu sun janígi camá jamuga mámaritiña. <sup>30</sup>Moún lumuti wíchugun dan lun íruni o ugúndani le gádaanbaliwa, o lun umégeguni le wámabei, lun lagídaruníwa luei wadúgüni le lúnbei wadúgüni quei esériwidutiña lun Búngiu, ladúga loúguati dan. <sup>31</sup>Masáminara jumá sarágu luágu lubuídun cátei lánina uboú le, le jánibei lun jayúsurun, ladúga uboú le, le waríjibei, lagúmuchaña, lúnti jarítangun luágu cátei le magúmuchadibei.

<sup>32</sup>Buséntina lun madíjeri lan jarítangun luágu ni cáta. Dan le mámari lan ában wügúri, larítangun luágu buri cátei le luáguti Búngiu lúma

lun lesériwiduni buídu. <sup>33</sup>Ánjeinti dan le gámarijali, larítapun luágu buri cátei le lánina ibágari le, lúma lun lesériwidunun lúmari buídu, <sup>34</sup>biánguañein cátei lun leténirun lun—lun lesériwidun lun Búngiu lúma lun latoúnigirunun lúmari. Ámuti gíñe touserun wúri maríteu tueí to mámariboun. To mámariboun, tarítapun luágu buri cátei le luáguti Wabúreme Búngiu, lun derégeguñu tan túngua lun Búngiu dándu láu túbubu queísi táu tanígi. Ánjounti to gámariboun, tarítapun luágu buri berésegu lánina ibágari le, lúma lun tesériwidun buídu lun túmari.

<sup>35</sup>Naríñaguñein le jun luágu jáni fuleísei, máma naríñaguñein lun mamárieidun jumá. Naríñaguñein lun jabágaridun lídan ában igáburi le buíti, esériwideina lun Wabúreme, derégeguñu júngua lun, marítapunga sarágu luágu cátei lánina ibágari le.

<sup>36</sup>Agúbürigu ja arítapubaña luágu buídutima lan lun tamárieidun jaraú lugúndun tawéyaaduña lan, áni ánjein buítima lubeí líra, lúnti jadúgüni le uágubei jarítapua luágu buídu lan—gayáraati jíchugunun lun tadári lun tamárieidun lúma, máma figoú líra. <sup>37</sup>Ánjein añájein lubeí ámu agúbürigu, derégüdaguatiña lídan jarítapun luágu moún lumuti lan lun tamárieidun jaraú, áni memégeiruati lun tíchugúniwa, áni gayáraati jadúgüni le jabúseerunbei, buíti jadúga lun míchugun jamánun jaraú lun tamárieidun. <sup>38</sup>Ja lubeíti íchugutu jaraú lun tamárieidun, buíti jadúga, ja míchuguntu, buítimaati jadúga.

<sup>39</sup>Wúri to maríteu, lábugiñeñoun leréreejan túmari, lurúma lúrudu, sun wínnwangili lan, ánjein ouwe túmari, gayáraati tamárieidun lúma le tabúseerun, affñeti rügáli ligía luágu Crístu. <sup>40</sup>Láu sun líra, buítimaabei dan tun ánjounya mamárieidun. Ligía narítapunbei, áni affñetina luágu ligía lan gíñe larítapunbei láni Búngiu Espíritu.

### Eígini buri le adágarawagüdüti joun sándu

**8** <sup>1</sup>Guetó nadímureja luágu eígini le adágarawagüdüti joun sándu. Inárüni luágu subúdi wamáni luáguti buri cátei le, queísi jaríñaguni, awáanseguđa lumútiwa wasúbudin lídan cátei málali, ánjein ínsiñeni, awáanseguđa lumútiwa lídan lubuídun igáburi. <sup>2</sup>Le arítaputi luágu njein lan lasúbudirun, ibídiñegilirigü líña ni cáta lun queísi lubúdubu. <sup>3</sup>Ánjein le jínsiñejabúbei lun Búngiu, subúdi lumúti Búngiu gürígia ligía queísi lánigu.

<sup>4</sup>Luáguti lubeíti leigín eígini le adágarawagüdüti joun sándu, inárüni luágu ni cáta jamá sándu uboúagu, máma jamá búngiugu ladúga subúdi wamúti luágu ában rügúñein lan Búngiu. <sup>5</sup>Añájein mútu uboúagu, jarítapuaña luágu añájein lan bürúbünu búngiugu jáma abúremeigu siélu lúma uboúagu, <sup>6</sup>ánjeinti woun, wagía le affñebei luágu Crístu, ában rügúñein Búngiu, le Wáguchibei. Ligía adügübalin sun cátei, áni ligía le únbei wesériwida táu sun tarúman wanígi. Ában rügúñein gíñe Wabúreme, le Jesucrístu, le ídaangiñebei ladügúwa sun cátei, áni ligía le ídaangiñebei wibíjei ibágari magúmuchaditi.

7 Másutiña ja afiñebaña luágu Crístu gayára jafíñerun luágu ni cáta jamá sándu, añájein já meja jéchubaña ájuduragua joun sándu, jou jamágili eígin ligía queísi cátei adágarawagüdúti joun búngiugu. Queíti loúgua lubeí jafíñen luágu gayára lan jeígin afíñetiña eígin ligía, ába mabuídun lan lasándiraguagüdúniña jóungua ligíbugiñe Búngiu láu jeígin eígin ligía. 8 Inárüni le jaríñagubei luágu máma lan cátei le weígabei gayáraagüdúbalin lerésibiruníwa Búngiu, mabuíduintimaabadiwa ligíbugiñe Búngiu lueígiñe weígin, maríbaduntima wagíame lueígiñe meígin wáma. 9 Gayáraati jeígin eígin le adágarawagüdúti joun sándu, lúntirügü goúnigi jumá lueí jeíguadagüdúniña jidújeñu lueígiñe Crístu ja loúguabaña jafíñen ánjein buídu lubeí lúmoun mabuídun lan. 10 Quei jamúga guetó, amúrü le subúdiabúbei luágu gayára lan beígin furúmiegurügü eígin, bañúura eíga lídan ában fulásu le jóunti sándu, laríjabu ában idúje le débiliti lafíñen luágu buri cátei le, ñi, lanúgüba gurásu buágu lun gíñe leígin lídaangiñe eígin le, le adágarawagüdúti joun sándu. 11 Ítara, ladúga bisúbudin, féridigüda bumúti bidúje le débiliti lídan lafíñen le gíñe ueígiñebei louwe Crístu. 12 Dan lubeíti le jañáwarijani jarítangun idújeñu ja débilibañe lídan jafíñen, jadúgüña lun jafígounjan jidújeñu, áni jugúya guánarügü jafígounjaña gíñe. 13 Ligía, ánjein lubeí náburugüda nidúje lídoun figoú ladúga cátei le neígibeí, buítimaati lun meígingdügüya nan úwi lueí nafígounjagüdúni.

### Lirícha buri ában apóstolu

9 <sup>1</sup>Áu, furáangutina lun nadúgiñi le nabúseerubei, garíchatina gíñe queísi ában apóstolu, aríja náali Wabúreme Jesúsú, áni jugúya guánarügü asálirubaña lídaangiñe nuwádigimaridun luágu Wabúreme. <sup>2</sup>Fágua manúgün jabáquina jíbiri queísi apóstolu, ánjeinti jugúya, gásu janúgünina queísi apóstolu, lugúndun láu afíñe jumá luágu Crístu, arúfuda lumúti líra luágu inárüni lan luágu ában nan apóstolu.

<sup>3</sup>Niján noúnabagülebei joun ja adímurejabaña nuágu. <sup>4</sup>Garíchatina lun nerésibiruni sun le íchugúbei nun lun neígini kúma lun nátuni queísi nafáyeirujaja luágu nuwádigimari luágu jáni fuleísei. <sup>5</sup>Garíchatina gíñe lun namárieidun túma ában wúri to afíñetu luágu Crístu, lun gíñe nanúgünun númagua luágu nuwefyasun quei ladúgiñi Pédro jáma ja jíbiri apóstolugu, jáma gíñe ja lamúlenu Wabúreme. <sup>6</sup>¿Ódi jarítaguatün luágu áu rügúñein lan kúma Bernabé marícha lun werésibirun wágüda ja jumagiñe lun gayára lan wígiruni wawádigimaridun láu wájabu lun wapúrichijani Lerérün Búngiu? <sup>7</sup>Queísigubeirügü, máma súdaara guánarügü afáyeirubalin cátei lé buri layúsurubei, le ábunagubei beíbei, jóuti tídaangiñe, le ónigirubei bágasu, guráti lídaangiñe míligi le lamíligijabei. <sup>8</sup>Áni marítagua jumátia luágu naríñaguñein lan le queísirügü jarítangun güirígia, lugúndun aríñaga lumúti gíñe lilúruden Moisés. <sup>9</sup>Laríñajare tídan lilíburuna lúru. “Magúraguabeí liyúma bágasu le lánina wadágimanu lueí leígin

lídaangiñe ílaü le léferejabei.” Máma laríñaguñein Búngiu líra jawágurtügü bágasu, <sup>10</sup>laríñaguñein gñe queísi ában jémpulu woun. Luágu wáni fuleísei labúrüdúwa lúrudu le, lugúndun dándu le awoújabalin múa, queísi le éferejabalin líla nádü, lúnti jadúgüni láu eménigini luágu jerésibirubei lan jafánran lídaangiñe alúbajani. <sup>11</sup>Queísi bunágua wamáali lubeí Lerérun Búngiu tídan janígi, ¿gfbeti funági laríjín jun lun walúbajan murúsun cátei júmangiñe lun wágüdaagun woúngua? <sup>12</sup>Ánjin garícha jabeí ámu lun líra júmangiñe, garíchatimáatiwa.

Mayúsu wamúti iríchaü le wawágubei. Lubáragiñe líra, awánda wamáali sun le wemégeirubei lueí lejenreendun jun agáambeí wapúrichijani Lerérun Búngiu, ladúga wamúriajan wágüdaja júmangiñe. <sup>13</sup>Subúdi jumúti luágu ja lan ñadágimeinbaña ligílisirugu, lídaangiñe le ligílisirugubei jawínwanda. Ja eténirubaña lun latárü le ñí lubei líchugúa adágaragüdüni, joútiña úwi jádaangiñe anímaalu ja adágarawagüdúbaña ñí. <sup>14</sup>Ítara líña gñe laríñaguni Wabúreme Jesúsú lun ja lan apúrichijabalin ugánu luágu, lun gñe jádaangiñe lan ja agáambubalin ugánu ligía jawínwanda. <sup>15</sup>Áu, mayúsugidina ni ában lídaangiñe iríchaü le, máma gñe nabúrújañein le jun lun jíchugun som cátei nun. ¡Jímein numúti noúnwen niláma lubáragiñe neféridiruni ugúndani le nuágubei láu napúrichijani ugánu luáguti asálbaruni, magúburajanga luágu!

<sup>16</sup>Máma cátei lúnti napántajan luágu láu napúrichijani ugánu luáguti asálbaruni jun, lugúndun mósu nadúgüni. ¡Fugiábu áu ánjin mapúrichijan nan ugánu le! <sup>17</sup>Lun jamúga mínsiñe lan nun lun napúrichijan, láu sun luwúyeri mósu nadúgüni ladúga ligía lan wadágimanu le líchugubei Búngiu nun. Queísi apúrichija nan láu sun nugúndan, gafáyeirujatina, <sup>18</sup>afáyeirujau ligía, lun gayára lan napúrichijan luágu Wasálbaragüle, magúburajanga ni cáta, márügüdünganeí nirícha lun nawínwandun lídaangiñe nuwádigimari queísi apúrichijati.

<sup>19</sup>Láu sun mábuti nan ubouágu lun nagáambuni, rúguaadina núngua jadámunme súnigubei, lun nagáñeirun sarágu gürígia lun Crístu. <sup>20</sup>Dan le jagánagua nan juríu, ába nadúgün camá juríu áu, lun nagáñeiruniña lun Crístu. Queísi jabágaridun juríu lábugiñe lilúrudun Moisés, rúguatina núngua lábugiñoun lúrudu ligía lun nagáñeiruniña, láu sun mámañadina lan lábugiñe lúrudu ligía. <sup>21</sup>Lun nagáñeiruniña ja mámabaña juríu, ja mabágaridunbaña lábugiñe lilúrudun Moisés, rúguatina núngua quei jagía, láu sun lábugiñeñadina lan lilúrudun Búngiu, quei lábugiñeñadina lubeí lilúrudun Crístu. <sup>22</sup>Dan le jáma nan ja louguabaña afíñe luágu cátei le gayáraabei jadúgüni afíñetiña, madúgüntina ni cáta le uágubei jarítagua luágu mabuídun lan ladúgüniwa, lun gayára lan nagáñeiruniña. Rúguaadina núngua queísi cáda jawúyeri gürígia lun añájin lan nasálbarun lídan furúmieguarügü luwúyeri. <sup>23</sup>Nadúgüñein sun le lun lasúbudirúniwa ugánu le lánina asálbaruni, lun gafánraanbadina lan lídan buídu le lanúgübei ugánu le.

<sup>24</sup>Subúdi jumúti luágu gíbe jamá efbaagutiña lídan ában efbaaguni, áni ában rügúñein jádaangiñe agáñeira. Efbaagua jumá lubeíti lídan ibágari le lídan ában luwúyeri lun gayáraabei lan jagáñeiruni ledéweejan Búngiu jun. <sup>25</sup>Sun ja aráansejabaña lun jebélurun lídoun juráraü, jóuchatiña lun madúgün jamá ni cáta le gayáraabei lásiñeragüdüni jájurerun. Áni jadúgüni lun jagáñeirun ában rídi le láuti ubánaü. Anjeinti wagía, wáfaaguña lun wibíjin ában rídi siélu le lúnti ladúrarun lun sun dan. <sup>26</sup>Aü, nefbaaguña lídan ibágari le, rúñuneí naríjin luágun ubuíduni le lúnbei líchuguni Búngiu nun, siélu. Mítaraantina queísi ageíndaguti le agáyujabei garábalirugu, <sup>27</sup>lubáragiñe líra, áfara numúti lugúndan nógubu, fósuneí lun lagáambunina, lueí lubeígia neféridiruba lan lárigiñe buga arúfudajadina lan joun ámu luágu lubuídun úma lun wachúlürün lúmoun Búngiu.

### Dimúrei luágu ájuduraguni joun sándu

**10** <sup>1</sup>Nidújeñu, buséntina lun narítaguagüdünün luágu lé meja asúseredubei joun binádu wagúbürigu lídan lé meja lídan jamá fulásu mageírawati, luágu ñíñein lán meja Búngiu lídan ában juánriñu jóúgiñe lun loúnigiruniña. Séfuti gíñe lanúgüiniña súngubei dan le jájiñuragunbalin Barána Funáti. <sup>2</sup>Ítara líña queísi ában abásteruni joun láu jástügürün labádinaguagiñe barána, lúma juánriñu jóúgiñe. Lídaañanu ában lúma Moisés lun jafálaruni ladúga ligía lan abúgurubaliña. <sup>3</sup>Jóútiña gíñe sun jagía lídaangiñe ában méme eígni le líchugubei Búngiu joun, siélugiñe, <sup>4</sup>rúati gíñe dúna joun súngubei lídaangiñe ában dúbü lun játun. Ñíñein Crístu jáma luágu sun jawefyasun lun fuleísei lániña láu dúna lun játun. <sup>5</sup>Láu sun líra, madúgün jamúti jibe-ágei lugúndan Búngiu, ába lamágundarun Búngiu jáma. Ligíati jóúwegunbei lídan fulásu mageírawati. <sup>6</sup>Sun le asúseredubei joun, ában jémpulu woun, lun mayúmajan wamá buri cátei wuríbati, queí meja jadúgüni. <sup>7</sup>Ligía májuduragua jumá lubeí joun sándu queí meja jadúga jádaangiñe, queísi taríñaguni Lerérün Búngiu luágu jefédujan joun sándu. “Ába jañúurun gürígia eíga lúma áta, lárigiñe, ába jásaarun eféduja.” <sup>8</sup>Moún lumuti wadúgün salúfuri queí meja jadúga jádaangiñe, ába larúfuduni Búngiu luágu wuríba lan le jadúgübei láu loúwegüdüniña mílu gürígia jádaangiñe lídan ában wéyu. <sup>9</sup>Moún lumuti gíñe wáluajani lében lugúraasun Búngiu woun láu luríban wagáburi, queí jadúgüni jádaangiñe, ába jóúwegun láu lágüragüdüniña joun jéwe. <sup>10</sup>Mamágundara jumá gíñe lúma Búngiu queí jadúga jádaangiñe, ába loúnajani Búngiu ánjeli lun láfaraguniña jilágubei. <sup>11</sup>Suséreti sun le joun binádu agúbürigu, ába labúrüdün tídan Lerérün Búngiu queísi jémpulu woun, wagía le wínwanbei lídan lagúmujoún dan le, lun wasúbudiruni buídu luágu mínsiñe lan figoú lun Búngiu. <sup>12</sup>Le lubeíti jarítaguabei luágu derégüdagua lan leíbugun lúma Búngiu, toúnigilá, máburujalá lídoun figoú. <sup>13</sup>Oúchawaguni buri le jasúfurirubei, ában láu lúma buri le jasúfurirubei ja jíbiri. Gayáraati jeménigidun



luágu Búngiu, mígirunbei lun jibíjin ouchwaguni le jásiñerun awánda. Lubáragiñe líra, dánme liábin ouchwagúni, larúfudubei gíñe Búngiu jun ída lúba lan jáfuridun lídaangiñe, ítara lúba gayára lan jawánduni.

<sup>14</sup>Ligía lubeíti, nidújeñu jínsiñetiña nun, mádaragua jumá júngua lídoun cátei le jánina sándu. <sup>15</sup>Nadímurejaña jun queísi joun gürígia gunfaráandatiña, samína jumá júngua ánjein buídu lubeí le naríñagubei jun, lúmoun mabuídun lan. <sup>16</sup>Dan le werésibirun, dan le wátun lídaangiñe uníñein le uágubei wíchiga eteíngiruni lun Búngiu, arúfuda wamúti luágu lídaañadiwa lan ában luma Crístu luágu líta le áwiyurubei, dan lé meja louñwenbei luágu gurúwa wawágu. Dan le weígin tídaangiñe fein to wagúbachaguboun, arúfuda wamúti luágu lídaañadiwa lan ában luma Crístu luágu lúgubu le ledéregerubei lun ouweni luágu gurúwa ligía. <sup>17</sup>Queísi jou wabeí tídaangiñe ában méme fein, arúfuda lumúti líra luágu lídaañadiwa lan ában láu sun gíbe wamá.

<sup>18</sup>Aríja jumá lun násiñun le linásiñun Israél. Ja eígiña lídaangiñe eíginí lé buri adágarawagüdúti lun Búngiu luágu latárü, lídaañañu lan ában jámagua, luma luma Labúreme latárü. <sup>19</sup>Máma naríñaguña luágu wínwan jamá sándu, maríñaguntina gíñe luágu weírgutima lan úwi le adágarawagüdúbei joun sügü láu ámu úwi. <sup>20</sup>Le naríñagubei, luágu dan lan le jadágaragüdün ja ibídiñejabubaña lun Búngiu joun sándu, joun máfianu jadágaragüda, máma lun Búngiu, áni mabúseerúntina lun lídan jumá ában jáma máfianu. <sup>21</sup>Siñáti játun lídaangiñe licópun Wabúreme Jesucrístu úara luma játun lídaangiñe jacópun máfianu. Siñáti gíñe jeígin luágu lidábulan Wabúreme Jesucrístu úara luma jeígin luágu jadábulan máfianu. <sup>22</sup>¿Ódi buséntün jeméendügüdüni Wabúreme láu jañúurun luágu jadábulan máfianu? ¿Jéretün funági lueí Búngiu lun manúfudebadün lan lueí ligáñi?

### **Lúnti jínsiñejabu jamá lánigu Crístu**

<sup>23</sup>Inárüni le aríñawagúbei luágu gayára lan jadügüni gürígia le jabúseerun, láu sun líra, máma sun cátei buíti láburujan. Gayáraati jadügüni gürígia le jabúseerun, láu sun, máma lan sun cátei lun líderaguniña ámu gürígia lun jóúdin jabáruaguoun luma Crístu.

<sup>24</sup>Lúnti warítagn luágu le buídubei joun ámu gürígia, mámarügü lan wawouguoun warítagua.

<sup>25</sup>Niján le lúnbei jadügüni luágu úwi. Joújuma lídaangiñe sun cátei le alúgurajóubei mágidirugu, málügüdjanga jugúya ánjein dágüdawa lubeí joun sándu lúmoun madágarawagüdün lan, <sup>26</sup>maríbadalá jarítagn luágu, gayáraati jefgini, lugúndun láni Wabúreme múa láu sun le lídaanbei.

<sup>27</sup>Ánjaün lamísuraja ában gürígia le mafiñeti luágu Crístu lun jidin eíga luma, gayáraati jidin ánjaün busén. Joújumei le íchugúti jun, málügüdjanga ni cáta, mebéresen jumá ánjein dágüdawa lubeí eíginí ligía joun sándu furúmiñe, lúmoun madágaragüdünwa lan. <sup>28</sup>Ánjein aríñawagua jun luágu

dágüdawaali lan eíginí ligía joun sándu, meíga jumeí, lueí jadúgün dáñu lun le arínagubalin jun, lueí gíñe laríbadun larítangun. <sup>29</sup>Nadímurejañatia luágu larítangun le ában, máma luágu barítangun.

Gayáraati jamúga funa larínagun mútu. “¿Cásan uágu lúnti lubeí lafálaruni ában gürígia le larítangun ámu? <sup>30</sup>Ánjein gayára lubeí níchugun eteíngiruni lun Búngiu luágu le neígíbei, ¿cábago uágu jadímureja nuágu lueígiñe neígini?” <sup>31</sup>Ánjaün lubeíti eíga o áta o jadúgün furúmieguaugü cátei, adúga jumeí súngubei lídan ában luwýyeri le íchugubei inébesei lun Búngiu. <sup>32</sup>Míchiga jumá lébuna eíguaduni lun ni ában, ni joun juríu, ni joun ja mámabaña juríu, ni joun ja lánigu Búngiu. <sup>33</sup>Áu, jóchatina lun nagúndaaragüdúñia súngubei lídan sun cátei, máma rügúñein nuoúgua narítagua, jarítaguatina gíñe jawágu jíbiri lun gayáraabei lan jayábin lun jafíñerun luágu Jesucrístu lun jasálbarun.

**11** <sup>1</sup>Áyeija jumeí nigáburi queísi náyeijani ligáburi Crístu.

### Würíña lídan jóundaragun affíñetiña

<sup>2</sup>Nidújeñu, gúndaatina jáu luágu súnwandan lan jarítangun nuágu, lúma luágu falá jumaní arúfudajani le níchugubei jun. <sup>3</sup>Guetó, njein ámu arúfudajani le nabúseerubei lun gunfaráanda jumáni, luágu Crístu lan lichúgüdinabei cáda wügúri, wügúri tichúgüdiná kumari, ítara quei Búngiu lan lichúgüdinabei Crístu. <sup>4</sup>Nibúsigarídünati lun ladáuragun ában wügúri láu lábulugu dan le layúmuragun lun Búngiu, eteíngirei lídan jadámurin affíñetiña, o dan lan le larínagun ugánu le ladímurejan Búngiu liyúmulugugiñe wügúri ligía, ladúga láu líra, larífuduñein luágu njein lan ában wügúri weírigutimaati lanúgüni lueí lídan adámurini ligía, áni Crístu rügúñein weírigu jádan sun wügúriña. <sup>5</sup>Nibúsigarídünati gíñe lun madáuragun tan wúri láu tábulugu dan le tayúmuragun lun Búngiu, eteíngirei lídan jadámurin affíñetiña, o dan lan le ladímurejan Búngiu tiyúmulugugiñe, ladúga láu líra tarífuduñein tamájarun lun tanúgüni wügúri weírigu sügú táu, wuríbati líra, queísigubeirügü jamúga lasarún tíðiburi queísi wügúri. <sup>6</sup>Ánjoun madáuragun ában wúri láu tábulugu, buítimaati lun tásaruni sun tíðiburi, áni ánjein busíganudúna lubeí tíbuguni wúri tíðiburi o tásaruni lan tábulugu, darúguatá láu tábulugu. <sup>7</sup>Moún lumuti ladáuragun wügúri láu lábulugu lídan jadámurin affíñetiña lugúndun liyáwa Búngiu ligía, áni arúfuda lumúti luweírigun Búngiu. Ánjounti wúri, arúfuda tumúti luweírigun wügúri, <sup>8</sup>lugúndun dan le ladúgünbalin Búngiu wügúri, máma tídaangiñe wúri ladúgei, wúri ladúgüñein lídaangiñe wügúri. <sup>9</sup>Adúga lumútu Búngiu wúri lun wügúri, máma wügúri tun wúri. <sup>10</sup>Ligía lúnti lubeí tadáuragun wúri láu tábulugu lídan jadámurin affíñetiña queísi liseíni derégüdaguaú lábugiñe lagúmadijan wügúri, lúma lun jagúndaarun ánjeligu láu tagúfurumadun. <sup>11</sup>Láu sun líra, lídan wabágari queísi affíñetiña, mégei lumútu wügúri wúri, mégei tumúti gíñe wúri wügúri. <sup>12</sup>Queísi inárüni lubeí luágu lídaangiñe lan wügúri tadúgüwa wúri, ítara líña gíñe inárüni lan luágu wúri lan íchugubalin wügúri ubouágu, áni sun cátei kumagiñe Búngiu liábin.

<sup>13</sup>Ítara líña lubeíti, samína jumá júngua ánjein buídu lubeí lun tayúmuragun wúri lun Búngiu lídan adámurini madáuragunga láu tábulugu. <sup>14</sup>Jéchutiwa wagía gürígia lun warítangun luágu busíganu lan lun migínagu lan lídiburi wügúri. <sup>15</sup>Ánjoun wúri, ában uwéndeni tun lun migínagu lan tídiburi, ligía líchugúnbei ídiburi migínaguti tun lun tadáuragun láu tábulugu. <sup>16</sup>Ánjein níjein lubeí busénti lasígenejan luágu cátei le, lúnti lasúbudiruni luágu ni lan wagía, ni já buri jíbiri tílana lilígilisin Búngiu masúbudiruntiwa ámu igáburi lueí líra.

**Luríban jagáburi afíñetiña dan le jeígin luágu  
lidábulan Wabúreme Jesucrístu**

<sup>17</sup>Nabúrúja jun guetó luágu ában cátei le siñábei naríñagun luágu buídu lan jadügüni, lugúndun genége lumúti luágu adúga lán buri joúndaragun dáñu jun lubáragiñe jamúga ladügün buíti. <sup>18</sup>Furúmiñeti cátei, aríñawagúati nun luágu dan lan le joúndaragun, níjein lan fánreinguaü jídan, áni afíñetina luágu níjein lan inárüni lídan le aríñawagúbei. <sup>19</sup>¡Fágua lúnti ñi lan fánreinguaü jídan lun lasúbudirúniwa cátaña lan afíñetiñabaña ja tímatimaatiña! <sup>20</sup>Láu buri fánreinguaü le, dan le joúndaragun lun jeígin luágu lidábulan Wabúreme Jesucrístu, siñáti jeígin láu ában igáburi le íchugubei inébesi lun, <sup>21</sup>lugúndun dan le lachúlürün óra lun jeígin, meígintün nege lídan ában. Lubáragiñe líra, cáda ában, ába loufudajan eígei eígini le lanúgübei. Ja siñábei janúgün gíbetei, ába jeréderun láu jaláma. Jayábiti jídaangiñe, ába játun sarágu darí lun jabácharuadun. <sup>22</sup>¿Mábantün funági lun jeígin lúma lun játun ñi? Láu igáburi le, barú jumutiña tílana lilígilisin Búngiu quei ni cáta, rújumaña ja úabei ni cáta jáma lídoun busíganu. ¿Cábagi naríñaga jun luágu líra? ¿Lúnti nagúndaarun jáu? ¡Luágu líra siñáti!

**Adíneruni le arítaguagülei luágu loúnwen Wabúreme**

<sup>23</sup>Lúmagiñe guánarügü Wabúreme Jesucrístu nerésibirei igáburi le warítaguagüle luágu loúnwen, lé meja níchugubei jun. Queísi le nubeíbei jun, luágu le lan áriebu le lalúgurúnbei Wabúreme, ába lanúgünun fein lújaburugu, <sup>24</sup>lásun líchugun eteíngiruni lun Búngiu tuágu, ába lagúbachagunun lun lafánreinragunun jádan lánigu, ába laríñagun. “Joújuma, núgubu le, le nedégerubei luágu jufúleisein. Adúga meme jumeí cátei le, jarítaguagüleme nuágu.” <sup>25</sup>Ítara gíñe, lásun jeígin, ába lanúgüni cópu táu diweín lújaburugu, ába laríñagun. “Cópu le táu diweín to, liseíni iséri lidáradun Búngiu júma, le achoúrurúabei láu níta le lúnbei láwiyyurun lídaangiñe núgubu juágu. Ságüme játuni, adúga jumeí lun jarítangun nuágun.” <sup>26</sup>Ítara líña lubeíti, daríme le lagíribudun Wabúreme ubouágun, ságüme jeígin fein, gurá jugúya diweín to jarítaguagüle luágu Jesúsu, jarífuduñein luáguti loúnwen Jesúsu wawágu.

### Ligáburi leigín eígini le arítaguagülei luágu Jesúsu

<sup>27</sup>Furúmieguarügü le eígitu fein tugúya, guráloun diweín to lání Wabúreme Jesucrístu lídan ában igáburi le míchuti inébesei lun Búngiu, ladúgüña figoú ladúga líchuguña lan minébesei lun lúgubu Wabúreme lúma líta. <sup>28</sup>Ítara líña lubeíti, cáda ában lúnti lasúbudiragun lúngua buídu ánjein jarúma tubeí lanígi lubáragiñe lerésibirun. <sup>29</sup>Lugúndun ánjein erésibira marítagunga luágu laníchigu lánina lúgubu Wabúreme, labeíchubei Búngiu. <sup>30</sup>Ligía añájein lubeí sarágu jídaangiñe, sánditiña, débilitiña, jílágua jíbiri. <sup>31</sup>Ánjawa jamúga asúbudiragua woúngua buídu lubáragiñe werésibirun, mabeíchun lumútiwa jamúga Wabúreme ítara. <sup>32</sup>Dan le labeíchuníwa Wabúreme, ladúgüñein líra lun wasúbudiragun woúngua, gayára lámuga wasáansiraguni wagáburi lueí weféridirunme úara jáma lirájüñü uboú.

<sup>33</sup>Ítara líña lubeíti nidújeñu, dan le joúndaragun lun jerésibirun, agúrabagua jumá júngua. <sup>34</sup>Ja lamátiña, jóújama jábiñe, mabeíchun lámugaña Búngiu luágu luríban ligáburi joúndaragun. Lé buri líbiri cátei naráanserubei dánme le nídin aríjaün.

### Ubáfu buri le líchugubei Sífiri Sándu lun cáda afíñeti

**12** <sup>1</sup>Nidújeñu, níjein buri cátei nabúseerun lun jasúbudiruni luágutí buri ubáfu le líchugubei Sífiri Sándu lun cáda afíñeti luágu Jesucrístu.

<sup>2</sup>Subúdi jumúti buídu luágu dan lán meja le mámagidün lánigu Crístu, ádajoúatün meja lun jeíbugun járigi sándu ja maríñagadibaña. <sup>3</sup>Ligía nabúseerunbei naríñagun jun guetó lun gayára lan jasúbudiruni ánjein lubáfu lubeí Sífiri Sándu ádajabálin ában gürígia lun ladímurejan lúmoun lubáfu lan espíritu wuríbati. Siñáti ládajani Sífiri Sándu ában gürígia lun lanábaguni Jesúsu láu laríñagun luágu máma lan Liraú Búngiu, espíritu wuríbati ádajabalin lun ladúgüni líra. Áni láu rügüñein lubáfu Sífiri Sándu gayára lan laríñagun ában gürígia luágu Jesúsu lan Wabúremebei.

<sup>4</sup>Níjein sarágu luwúyerigu ubáfu le gayáraati lerésibiruni gürígia le afíñebei luágu Jesucrístu, áni ában méme Sífiri Sándu íchugubalin. <sup>5</sup>Níjein sarágu luwúyeri ligáburi esériwiduni lun Wabúreme Jesucrístu láu ubáfu buri le líchugubei Sífiri Sándu woun, áni lun méme ában Abúremein wesériwida. <sup>6</sup>Lídan gíñe sarágu luwúyeri wayúsurei ubáfu buri le rúaalibeí woun, áni ában méme Búngiu le íderagubaliwa lun wayúsuruni ubáfu ligía. <sup>7</sup>Arúfudaguati Sífiri Sándu lúngua wádaangiñe láu ubáfu le líchugubei woun, lun gayára lan wíderaguniña jíbiri afíñetiña. <sup>8</sup>Añájein jíbiri, rúti Sífiri Sándu ubáfu joun lun gayára lan jadímurejan láu lichú áu, añájein úntiña líchiga ubáfu lun jadímurejan láu sarágu subúdi. <sup>9</sup>Jíbiri resíbítiña ában afíñeni weíriti lúmagiñe méme Sífiri Sándu ligía, jíbiri resíbítiña ubáfu lun jareídaguagüdün sánditiña. <sup>10</sup>Añájein resíbítiña ubáfu lun jadúgün

miláguru, jíbiri resíbitiña ubáfu lun ladímurejan Búngiu jayúmulugugiñe. Joun jíbiri, rúti ubáfu lun jasúbudiruni ánjein Sífiri Sándu lubeí ádjabalin ában gürígia lun ladímurejan o ámu lan luwúyeri espíritu, jíbiri ibíjatiña ubáfu lun jadímurejan ámuñegueinarügü luwúyeri dimúrei lueí jerérun. Añájein ibíjatiña ubáfu lúmágiñe Sífiri Sándu lun jafúnraanguagüdüni le arínawagübei lídan buri dimúrei teréncha ligía. <sup>11</sup> Sún buri cátei le, ában méme Sífiri Sándu le ábanrügübei, ligía adúgübalin, le afánreinjabalin ámuñegueinarügü ubáfu ligía lun cáda gürígia queísi labúseerun.

### **Lánigu ában méme úgubu súnigubei**

<sup>12</sup> Gíbeti umégeguni lídan wágubu, áni sun umégeguni ligía ában rügüñein úgubu ladúga. Ítara líña gíñe le únbei wagúara lúgubu Crístu, cáda ában afñeti ában lídaangiñe lumégegün lúgubu Crístu. <sup>13</sup> Sun wagía afñetiña—jurú, máma jurú, idámuni, máma idámuni, furúmieguarügü le wawúyeribeí—láu wabásterun, ába ladúgüníwa Sífiri Sándu lun ában wamá jáma sun jíbiri afñetiña, áni sun wagía, resíbi wamúti méme Sífiri Sándu ligía.

<sup>14</sup> Níchiga ában jémpulu jun luágu wágubu láu sun lumégegün lun jasúbudiruni luágu ítara wáña lan queísi lumégegün lúgubu Crístu. Wágubu, máma rügüñein ában umégeni luágu, gíbeti umégeguni luágu. <sup>15</sup> Ánjein jamúga aríñaga ugúdi. “Máma nugúya líbiri úgubu lugúndun máma nan újabu”, máma lueígiñe líra lun mámabei lan líbiri úgubu, <sup>16</sup> ánjein lan jamúga aríñaga arígei. “Máma nugúya líbiri úgubu lugúndun máma nan águu”, máma lueígiñe líra lun mámabei lan líbiri úgubu. <sup>17</sup> Lun jamúga águu lan sun úgubu, ¿ída líña jamúgagi wagáambun? O lun jamúga arígeirugu lan sun úgubu, ¿ída líña jamúgagi wirímichun? <sup>18</sup> Rúlaali Búngiu cáda lumégegün úgubu le ní lumuti labúseera. <sup>19</sup> Lun jamúga ában rügüñein lan umégeni luágu úgubu, moústarunti jamúga úgubu ligía. <sup>20</sup> Láu sun gíbe lan lumégegün úgubu, ában rügüñein úgubu.

<sup>21</sup> Siñáti lariñagun águu lun újabu. “Memégeirun numútibu”, siñáti gíñe lariñagun ichúgü lun ugúdi. “Memégeirun numútibu.” <sup>22</sup> Lubáragiñe líra, lé buri lumégegün úgubu le laganoúnbei camá débiliti, ligiatima buri mégeiwabei, <sup>23</sup> lé buri lumégegün úgubu le wanúgübei quei ni cáta, ligiatima wadáuraguagüdübei láu uwéndeni. Le buríti líbiri lumégegün wágubu le arámudaguabei, ligiatima wóuserunbei láu goúnigi, <sup>24</sup> le madúgünwabei lún buri líbiri lumégegün wágubu. Ítara líña laráanseruni Búngiu úgubu lun le lán buri líbiri umégeguni le anügübei quei ni cáta, ligiatima lan wefrigu, <sup>25</sup> lun njein lan ában úarani luágu úgubu lídan le luwádigimaridun sun umégeguni lídan ában, láu ában toúnigi jóuniwagua. <sup>26</sup> Ánjein asúfurira ában lídaangiñe lumégegün úgubu, súfuriti gíñe buri le líbiri, ánjein gíñe óuserúa ában lídaangiñe buídu, ába lagúndaarun lé buri líbiri lídan ában.

<sup>27</sup> Ítara méme líña gíñe, lúgubu Crístu jugúya, cáda ában jídaangiñe, lumégegün úgubu ligía. <sup>28</sup> Rújali Búngiu wadágimanu jun tídan lilígílin

lun juwádigimaridun luágu ában queísi luwádigimaridun luméegun úgubu. Furúmiñetiña, apóstolugu líchuguniña Búngiu lun jesériwidun joun jíbiri afñetiña, jabíaman, profétagu, júrüwan, arúfudajatiña luágu cátei lání Búngiu, lárigiñe, ja adáagubaña miláguru, lárigiñe, ja areídaguagüdübaña sánditiña, ja ídejabaña, ja láubaña gumádi, jáma ja ibíjubaña ubáfu lun jadímurejan dimúrei buri le teréncha. <sup>29</sup> ¿Apóstolugu funági súnqubei? ¿Profétagu funági súnqubei? ¿Arúfudajatiña súnqubei? ¿Ódi sun jagía adáaguatiña miláguru? <sup>30</sup> ¿Gabáfutiña súnqubei lun jareídaguagüdün sánditiña? ¿Adímurejatiña súnqubei dimúrei buri teréncha? ¿Gayára jamúti súnqubei míni lán buri dimúrei ligía aríñaga? Uá. <sup>31</sup> Buíti lubeíti lun jáfaagun lun jibíjini lubuídun-ágei buri ubáfu lúmangiñe Búngiu, áni njein ában cátei lun jáfaagun lun jibíjini, buítimaati sügú láu sún buri ubáfu ligía, ínsiñeni cátei ligía, narúfudaja jun luágu.

### Ínsiñeni

**13** <sup>1</sup> Ánjava jamúga gabáfu lun wadímurejani sun luwúyeri dimúrei le adímurejoúbei uboúagu lúma sun luwúyeri dimúrei le jadímurejabei ánjeligu, áni mínsiñejabutiwa, málati jamúga wadímurejan. Ítara wáña jamúga quei ában garánwoun le adaúnjati, o quei lan ában asédu le areínchuti.

<sup>2</sup> Ánjein jamúga gayára ladímurejan Búngiu wayúmulugugiñe, subúdi wamei sún buri lujúlilin-ágei inárüni arámudaguati áni njein sun luwúyeri subúdi wáma, áni weíri ligía waffínen darí jamúga lun gayára lan wagídaruni ában wúbü lidaangiñe lubára láu afñeni ligía, sun líra áni mínsiñejabutiwa, ni cáta wagía. <sup>3</sup> Ánjein wíchiga sun le wámabei murúsun murúsun joun gudémetiña darí lagúmunchun, madúgünga wamei láu ínsiñejabuni, mesériwinti woun lun ni cáta. Lun jamúga weíri lan wesériwidun lun Búngiu darí lun wágudúniwa jilágubei luágu, mesériwidunga wagía láu ínsiñejabuni, málati gíñe woun.

<sup>4</sup> Le jínsiñejabúbei gagúraasunti, areídati, áni magímugati, mapántati, manáangun ligía lúngua. <sup>5</sup> Manárimeguti, máma rügüñein luóúgua larítagua, magáñidunti, máguyugüdünti wuríbani luágu wuríbani. <sup>6</sup> Magúndaarunti láu jafígoun ámu, lagúndaarun dan le janúgün gürígia ában úma le richábei. <sup>7</sup> Awánda lumúti sun cátei, afñeti buídu jawágu súnqubei, afñeti luágu gayára lan leménigidun jawágun gürígia lun jarúfuduni lubuídun jagáburi, úati ni cáta lun gayára lan lagídaruni línsiñejabu.

<sup>8</sup> Lachúlürüba dan, dánme le lagríbudun Jesucrístu uboúagun, lun madímurejan lánme Búngiu jayúmulugugiñe gürígia, madímurejoún ligíame dimúrei buri teréncha, memégeirunwalime gíñe subúdi. Ánjeinti ínsiñeni, leréderuba lun sun dan. <sup>9</sup> Guetó, murúsun rügüñein wasúbudirun, murúsun rügüñein gíñe wafúraanguagüdüni dimúrei le ladímurejabei Búngiu wayúmulugugiñe. <sup>10</sup> Ánjeinti dánme le lagríbudun Jesucrístu, wasúbudirubei sun cátei le gumúti. Murúsun ubáfu le wabíjibei guetó, memégeirunwabei, lagúmuchaguba.

<sup>11</sup>Dán meja le irájüñügidiwa, queí meja irájüñü wadímureja, queí meja irájüñü wasáminara, queí gíñe meja irájüñü warítagua, ánjeinti dan le wügúriñajadiwa, ába wígiruni le jáni irájüñü. <sup>12</sup>Guetó, louguati wasúbudirun luágu Búngiu lúma luágu luwádigimari, waríjini camá buri cátei le maríjinti buídu tídan ában isúbusein. Lachúlürüba wéyu lun waríjini Búngiu furáangu. Guetó, louguati wasúbudiruni buri cátei, wasúbudirubei Búngiu le gumúti lídanme wéyu ligía queísi lasúbudiruníwa Búngiu guetó. <sup>13</sup>Afñeni, eménigini lúma ínsiñeni ladúruruba lun sun dan, áni ínsiñeni, weíritimaabei lídaangiñe úrtüwagubei.

### Ladímurejoún dimúrei teréncha

**14** <sup>1</sup>Ítara líña lubeíti, lubáragiñe sun cátei, áfaagua jumá lun jñsiñejabu jumá, ayúmaja jumá gíñe lun líchugun Búngiu ubáfu le líchugubei joun afñetiña lídaangiñe Sífiri Sándu jun, létima ubáfu lánina ladímurejan Búngiu jayúmulugugiñe gürígia. <sup>2</sup>Buítimaati lun jáluajan ladímurejan Búngiu jiyúmulugugiñe sügú láu jáluajan jadímurejan dimúrei teréncha, lugúndun gürígia le adímurejati dimúrei buri teréncha, lun Búngiu ladímureja máma joun gürígia, lugúndun Búngiu rügúñein asúbudirei líla dimúrei le ladímurejabei. Le laríñagubei, lídaangiñe Sífiri Sándu laríñagei, ánjeinti laníchigu, arámudaguati lueí jasúbudin gürígia. <sup>3</sup>Ánjeinti le iyúmulugugiñebei ladímureja Búngiu, adímurejati láu jerérun ja agáambubalin lun lawáanseragüdüniña lídan cátei lánina Búngiu, lun líchugun dúgüdaguaü joun lúma gurásu. <sup>4</sup>Le adímurejati dimúrei teréncha, lúngua rügúñein líderagua lídan leíbugun lúma Búngiu, ánjeinti le iyúmulugugiñebei ladímureja Búngiu, awáansegüda lumútiña lánigu Búngiu lídan jeíbugun lúma.

<sup>5</sup>Buséntina jamúga lun gabáfu jumá sun jugúya lun jadímurejan dimúrei teréncha, laú sun, buséntimaatina jamúga lun gayára lan ladímurejan Búngiu jiyúmulugugiñe, lugúndun buítimaati líra sügú láu ladímurejoún dimúrei teréncha, ánjein gubeírügü aríñawagua ca lan míni lan le aríñawagúbei lídan dimúrei ligía lun gayára lan jawáanserun tílana ligílisi lídan jeíbugun lúma Búngiu. <sup>6</sup>Ligía lubeíti nidújeñu, ánjana ñúdün bisídaün, ábame nadímurejan jun láu dimúrei teréncha, mesériwinbei líra jun lun ni cáta, ánjana gubeírügü gíñe adímureja jun lídan werérun luágu cátei le lasúbudiragüdün Búngiu woun, o níchugun lan ában subúdi luáguti inárüni jun, o ában lan arúfudajani, o ladímurejan lan Búngiu jun niyúmulugugiñe.

<sup>7</sup>Rúwamei jálagu áfarutiña queí ában jémpulu. ílagu buri ligía, mabágariti, queí buri fídu, gidára, ánjein wásiñera asúbudira furáangu ca lan nóta afarúbei, ibídiñebei woun ca lan urému le wagáambajabei. <sup>8</sup>Ánjein mínwirun fídu ában ínwiruni furáanguti wuríburugu, úabei ni ában aráanseruti lun lídin ageíndagua. <sup>9</sup>Ligía méme gíñe asúseredubei wáma.



ánjawa maríñagun dimúrei le gayáraati gunfaráandawa lan, ¿ida lubági lasúbudirúniwa ca lan waríñagubei? ¡Wadímurejaña lun garábali! <sup>10</sup>Gfbeti luwúyerigu dimúrei uboúagu, áni sún buri dimúrei ligía richáti joun ja gunfaráandabalin, <sup>11</sup>ánjein úa lubei gunfaráanda náni dimúrei le áubei ladímurejoúa nun, terénchabadina lun gürígia le adímurejabei nun, áni terénchabei gíñe gürígia ligía nun. <sup>12</sup>Ligía, quei weíri lubei jayúmajan lun jibíjin lídaangiñe ubáfu le líchugubei Sífiri Sándu joun afñetiña, áfaagua jumá jibíjini ubáfu buri le gayáraabei lawáanseragüdüniña tílana ligílisi.

<sup>13</sup>Gürígia lubeíti le adímurejati dimúrei teréncha, lúnti lamúriajan lúma Búngiu lun líchugun ubáfu lun lun lafúnraanguagüdüni le laríñagubei lídan dimúrei ligía. <sup>14</sup>Ánjana ayúmuragua lun Búngiu láu dimúrei teréncha, inárüni luágu nayúmuraguña lan láu náni espíritu, líla le naríñagubei, ibídiñeti nun. <sup>15</sup>¿Cáteiti lúnbei wadügüni? Lídan adámurini gayáraati wayúmuragun láu dimúrei teréncha, lúnti gíñe wayúmuragun láu dimúrei le gunfaráandawati. Gayáraati werémujan láu dimúrei teréncha, lúnti gíñe werémujan láu dimúrei gunfaráandawati. <sup>16</sup>Ánjein badímurejaña lubei lun Búngiu luágu luweírigun láu dimúrei teréncha, gürígia únabugutiña ja agáambubalibu siñábei júaradun búma, lugúndun úati gunfaráanda jamáni le baríñagubei. <sup>17</sup>Gayáraati ában lan eteíngiruni buíti le bíchugubei lun Búngiu láu dimúrei teréncha, míderagun lumútiña jíbiri gürígia láu líra. <sup>18</sup>Teínqui numúti Búngiu luágu gayára lan nadímurejan dimúrei teréncha sügú jáu sun jugúya, <sup>19</sup>áni jímein numúti naríñagun seíngü dimúrei le gunfaráandawati lídan joúndaragun tílana ligílisi, lun gayára lan jafúnrendeirun númangiñe, lubáragiñe naríñagun díisi-mílu dimúrei teréncha le úati gunfaráanda láni ni ában.

<sup>20</sup>Nidújeñu, masáminara jumá quei irájüñü luágu buri cátei le. Ítara jumá quei irájüñü lún buri cátei le wuríbati, ítara jugúyame queísi weínamujaña lídan ligáburí jasáminarun. <sup>21</sup>Laríñajare tídan lílíburun lúruđu. “Nadímurejaba joun lílana fulásu le lídan ámu luwúyeri dimúrei, lúma jayúmulugugiñe teréncha, ni ítara, mebéresenbaña náu, líña laríñagun Jabúreme Búngiu.” <sup>22</sup>Ubáfu lubeíti lun ladímurejoúniwa ámuñegueinarügü dimúrei, seríwiti liseínime lubáfu Búngiu joun ja maffíñebaña, máma joun ja afñebaña. Ánjeinti ubáfu lun ladímurejan Búngiu jayúmulugugiñe gürígia, seríwiti liseínime lubáfu Búngiu joun afñetiña luágu Jesucrístu, máma joun ja maffíñebaña. <sup>23</sup>Dan lubeíti le oúndaragua jamá sun tílana ligílisi, ánjein jadímurejaña lubei sun jugúya dimúrei teréncha, ába jebélurun maffíñetiña jánwoun, o gürígia lan ja ibídiñegilibei luágu ubáfu le joun, ¿ma jaríñaguba luágu lúlújali lan jáu? <sup>24</sup>Ánjein ladímurejaña lubei Búngiu jiyúmulugugiñe, ába lebélurun ában le maffíñeti, ladáriraguba lúngua luágu gaffigoun lan dánme le lagáambuni le jaríñagubei. <sup>25</sup>Ítara lúba lafúnraangudun cátei arámudaguati le tídaanbei lanígi, ábame lájuduragun íchiga inébesei lun Búngiu, aríñaga ligíame luágu njein lan Búngiu júma le tímatimaati.

### Adúga jumeí sun cátei lídan lubúdubu

<sup>26</sup>Nidújeñu, niján lubefti igáburi le lúnbei jóuseruni lídan jidámurin. Dan le jóundaragun lun jájuduragun lun Búngiu, añájeinbaña jídaangiñe láu urému o arúfudajani, o cátei le lasúbudiragüdün Búngiu jun, o adímurejani lídan dimúrei teréncha, o lafúnraanguagüdúniwa adímurejani ligía, sun líra adúga jumeí lun méme jawáanserun tílana ligílisi lídan cátei le luáguti Búngiu. <sup>27</sup>Dan le ladímurejoún lídan dimúrei teréncha, biámarügü jamá gürigia adímureja, o úrúwa, áni ában ábanlá gíñe jadímurejan, lúnti gíñe nñein lan ában lun lafúnraanguagüdüni le jaríñagubei. <sup>28</sup>Ánjein úa lubeí ni ában le gayára lumúti afúnraanguagüda, buítimaati lun madímurejoún lan lídan dimúrei teréncha lídan adámurini, ladímureja cáda ában lúmagua lúma lun Búngiu. <sup>29</sup>Ánjein gíñe luáguti lubeí ladímurejan Búngiu jayúmulugugiñe gürigia, biámarügü o úrúwa jamá gürigia adímureja, ja jíbiri lun jaríjin ánjein lúmagiñeti lubeí Búngiu le aríñawagúbei lúmoun máma lan lúmagiñeti. <sup>30</sup>Ánjein asúbudiragüda Búngiu ában cátei lun ámu gürigia le ñun umúti lun íchuguni lun guríriguaü, lúnti lámanichun le adímurejabei lun íchugun dan lun, lun ladímurejan. <sup>31</sup>Ítara, sun jugúya le iyúmulugugiñebei ladímureja Búngiu, gayáraabei jadímurejan ában ában lun jafúrendeirun súngebui, ragú jugúyame gurásu. <sup>32</sup>Ja iyúmulugugiñebaña ladímureja Búngiu, lúnti jágüdaagun jóungua darí lachúlürün jadáani lun jadímurejan, <sup>33</sup>lugúndun Búngiu le íchugubalin ugánu ligía joun, lánina darángilaü, máma lánina chagáguai.

Queísi jagáburi jíbiri wadújeñu lídan waffínen dan le jadámuridagun, <sup>34</sup>moún lumuti jadímurejan würíña lídan jadámurin affíñetiña lugúndun majoúati lun cátei le. Lúnti gagáambadi jamá queísi laríñaguni lilúrudun Búngiu. <sup>35</sup>Ánjein busén jabei jasúbudirun ában cátei, álügüda jameí jámari jábiñe, lugúndun mabuídunti laríaajoún lun tadímurejan ában wúri lídan jadámurin affíñetiña.

<sup>36</sup>Ánjaün magúnda láu nerérun, lúnti jasúbudiruni luágu máma lan júma lagúmesera Lerérun Búngiu, áni mámarügügidün gíñe jugúya erésibirei.

<sup>37</sup>Le jarítaguabei luágu gabáfu lan lun ladímurejan Búngiu liyúmulugugiñe, o jarítagua lan luágu ru lan Sífiri Sándu ámu ubáfu lun, lúnti lasúbudiruni luágu ában lan lugúmadin Wabúreme Jesucrístu cátei le nabúrújabei jun.

<sup>38</sup>Ánjein manügün lan ítara, reídeilá lídan libídiouniga láu.

<sup>39</sup>Ítara líña lubefti nidújeñu, áfaagua jumá lun gayára lan ladímurejan Búngiu jiyúmulugugiñe, mamájara jumá lun ladímurejoún lídan dimúrei teréncha, <sup>40</sup>adúgarüga jumeí sun cátei lídan lubúdubu.

### Lásaarun Crístu lídaangiñe ouweni

**15** <sup>1</sup>Guetóti nidújeñu, buséntina lun jarítagun luágu ugánu lé meja apúrichija náalibei jun luágu Jesucrístu le Wasálbaragüle. Niján ugánu ligía le jerésibirubei, le gíñe ídaanbei derégüdagu lan jafíñen. <sup>2</sup>Sálbatiñ gíñe lun sun dan ladúga jafíñen luágu ugánu le,

ánjein jafálara le uágubei napúrichija jun, ánjein gíne láu lubeí jinárün jafíñera.

<sup>3</sup>Furúmiñeti cátei, arúfudaja náali le furéndeí náalibei luágu Wasálbaragüle jun, luágu jilá lan Crístu luágu wafígoun, queísi taríñaguni Lerérün Búngiu luágu lúnti lan lasúseredun. <sup>4</sup>Lárigiñe meja loúnwen, ába labunún, ába lásaarun lídaangiñe oúweni luágu lúruíwan wéyu queísi taríñaguni Lerérün Búngiu luágu le lúnbei lasúseredun. <sup>5</sup>Ligía larúfudagun lúngua lun Pédro, lárigiñe, ába larúfudagun lúngua joun jíbiri apóstolugu. <sup>6</sup>Lárigiñe, ába larúfudagun lúngua joun sügú jáu seíngü-san afíñetiña ja oúndarañubaña lídan ában, áni añájeingua sarágu jádaangiñe, wínwangiña chülú lúmoun dán le, ja jíbiri, jilágu. <sup>7</sup>Lárigiñe, ában larúfudagun lúngua lun Jacóbo, lárigiñe, joun sun apóstolugu.

<sup>8</sup>Agúmujoúni, járigiñe súngubei, ába gíne larúfudagun lúngua nun, láu sun ítara níña lan quei ában le agúriajóuti lídan ában igáburi le múaraanti, <sup>9</sup>lugúndun áu lan ni cátatimáabei jádan apóstolugu, madúnatina ni lun nanügún quei apóstolu, lugúndun eíbaaja numútiña méja títana lilígilisin Búngiu. <sup>10</sup>Áu le áubei guetó lugúndun lareídun Búngiu nun, áni merédeti lareíni nun maságarunga ni cáta bufti nídaangiñe, lubáragiñe líra, ñadágimeinjaadina sügú jáu jíbiri apóstolugu, láu sun máma lan áu ñadágimeinbei, Búngiu le númabei láu lareíni, ligía ñadágimeinbei nídaangiñe. <sup>11</sup>Mebéresentina ca lántima ñadágimeinjañabaña, jagía lan o áu lan, niján ugánu le wapúrichijabei luágu lásaarun Crístu lídaangiñe oúweni, áni niján gíne uágubei jafíñera.

### **Jásaarun jiláaña lídaangiñe oúweni**

<sup>12</sup>Queísi wapúrichijan luágu saráali lan Jesucrístu lídaangiñe oúweni, ába jerésibiruni, ¿ída liñáti añájein lubeí jádaangiñe aríñagatiña luágu másaarun jamá jíbiri jiláaña? <sup>13</sup>Ánjein másaarun jabeí jíbiri jiláaña, másaarunti lubeí gíne Crístu lídaangiñe oúweni, <sup>14</sup>áni ánjeinti másaarun lubeí Crístu lídaangiñe oúweni, málati ugánu le wapúrichijabei luágu asálbaruni, málati gíne afíñeni le juágubei. <sup>15</sup>Ánjein ítara líña lubeí, waríñaguña iyéeni luágu Búngiu, lugúndun aríñagaadiwa lan luágu sarágüda láani Búngiu Crístu lídaangiñe oúweni, ánjein máma lubeí inárüni luágu sará jamá jiláaña, máma gíne inárüni luágu sarágüda láani Búngiu Crístu lídaangiñe oúweni. <sup>16</sup>Lugúndun ánjein másaarun jabeí jiláaña, ni Crístu, másaarunti gíne lídaangiñe oúweni, <sup>17</sup>áni ánjeinti jiláñugili lubeí Crístu, mesériwinti jafíñen lun ni cáta, lídaangidün jifígoun ligíbugiñe Búngiu. <sup>18</sup>Áni ánjein ítara líña lubeí, féridiñu jáña gíne ja oúwegubaña láu jafíñen luágu Crístu. <sup>19</sup>¡Ánjein lúntirügü lubeí ibágari le wemenigi luágu Crístu, fugiábu wagía jádaangiñe súngubei!

<sup>20</sup>Le inárunitibei, saráti Crístu lídaangiñe oúweni lúnya labágaridun, ligía furúmiñetibei ásaaruti lídaangiñe oúweni lun moúnwendügúyaali lan, áni ítara

lúba jásaarun sun lánigu. <sup>21</sup>Ítara quei lídaangiñe lan ában wügúri lagúmesera ouweni ubouágu, lídaangiñe gíñe ában wügúri lagúmesera jásaarun jiláaña. <sup>22</sup>Ítara quei jóúwegun súngubei ladúga lídaangiñe lan Adán jayábin, ítara lubá gíñe gabágariya jamá súngubei lárigiñe ouweni ladúga lánigu jamá Crístu. <sup>23</sup>Lúnti lásaarun cáda ában lídan lídaani. furúmiñeti meja ásaaruti, Crístu, lárigiñeme, dánme le lagríbudun Crístu ubouágun, ligíame jásaarun lánigu lídaangiñe ouweni. <sup>24</sup>Ligíabati liábin lagúmuhagüle sun cátei, ábame lagúnrinchaguni Crístu sun líbiri luwúyeri arúejani, ubáfu, lúma érei le ubouágubei, ábame ledéregeruni arúejani lun Búngiu Úguchili. <sup>25</sup>Larúejaba Crístu daríme gáñeigüda láali Búngiu wuríbu lun jawágu sun láganiñu, <sup>26</sup>ouweni, ligíaba lagúmujoún ágani agúnrinchawagúti. <sup>27</sup>Rúlaali Búngiu sun cátei lábugiñoun lubáfu Crístu, dan le taríñagun Lerérun Búngiu luágu rúa lan sun cátei lábugiñoun lubáfu, subúdiwati luágu úa lan Búngiu lábugiñe lubáfu, lugúndun Búngiu íchugubalin sun cátei lábu lubáfu Crístu. <sup>28</sup>Dánmeti le reídeijali sun sun cátei lábugiñe lubáfu Crístu, ábame leréderun Crístu, le Liraí Búngiu, lábugiñe lubáfu Búngiu, le íchugubalin sun cátei lábugiñoun lubáfu Crístu. Búngiurtügüba urúei, le Súnti Gabáfu.

<sup>29</sup>Añajein jídaangiñe, abásterutiña jewéñegua ja ouwetiña mabásterunga. ¿Cámegi jadúgei lira? Ánjein másaarun jabeí jiláaña, ¿cámegi ju lan jabásterun jewéñegua?

<sup>30</sup>Ánjein siñá jásaarun jiláaña, málati wapúrichijan súnwandan lúnrügi weíbaajoún lueígiñe. <sup>31</sup>Ságü wéyu yaráfa wamá lun woúnwen, inárüni líra nidújeñu, queísi ugúndani le nasándirubei juágu queísi affñetiña luágu Wabúreme Jesucrístu. <sup>32</sup>Ageíndaguatiña wügúriña ja ítarabaña quei anímaalugu janárimetiña ya Éfeso núma, ladúga mínsiñe lan cátei le napúrichijabei joun, ¿cági nagáñeirubei láu líra? Ánjein jamúga inárüni lubeí luágu úabei lan ibágari lárigiñe ouweni, richátíña jamúga ja aríñagubaña. “Jouwama, guráwama, lugúndun jarúga wouwegua.”

<sup>33</sup>Mayeedúa jumá. Aríñawagúati. “Féridigüda jamúti jagúburi umádagu lubuídun igáburi.” Inárüni líra. <sup>34</sup>Darígua jumá júngua, giríbu jumá lun ában ibágari le surúti, mafígouja jumá. Añajein jídaangiñe, ibídiñeti Búngiu joun. Naríñaguñein le lun janúgün busíganu.

### Ída lúba ligáburi jásaarun jiláaña

<sup>35</sup>Fágua njeinbei álügüdajati. “¿Ída lúbasan ligáburi jásaarun jiláaña? ¿Cábasan luwúyeri úgubu jawágu?” <sup>36</sup>Libídiouniga láu álügüdajani líra. Dan le labunún ában ílaü, gásu lañáladun lábugiñe múa furúmiñe lubá gayára lan labouóchun. <sup>37</sup>Máma nádü le lúnbei lájüchün abunúbei, ílaü abunúbei, furúmieguárügü le luwúyeribeí. <sup>38</sup>Lárigiñe labunúniwa, jilá ligía, ába líchuguni Búngiu úgubu le labúseerubei luágu ílaü ligía, ába líchuguni úgubu le lúnbei cáda ílaü. <sup>39</sup>Máma ában lábu sun úgubu, ámu luwúyeri jágubu gürígia, ámu jágubu anímaalú, ámu jágubu dunúru, ámu jágubu úduraü. <sup>40</sup>Níjein gíñe buri cátei siéluna queísi wéyu, játi,

warúguma, queísigubeirügü níjein lan uboúaguna, ámu lubuídunmeraü buri le siéluna lueí le uboúaguna. <sup>41</sup>Ámu larúni wéyu lueí larúni játi, ámu gíñe jarúni warúguma, áni jádaanguanarügü warúguma, ámuñegueinarügü jarúni jawáriuagua. <sup>42</sup>Ítara líña gíñe lídan jásaarun jiláaña, ámubei jágubu, labunúa ában úgubu le gañáladaditi, lásaarame le moúnwenjali. <sup>43</sup>Labunúa ában úgubu le mabuídunjali, lásaarame ában le buídumeraüti. Labunúa ában úgubu le débiliti, lásaarame ában le jéreti. <sup>44</sup>Labunúa ában úgubu le ídaanbei wabágarida ya uboúagu, lásaarame ában úgubu le ídaanbei wabágarida yágüta siélu. Ánjein ibíja wabei wágubu lánina uboú, wibíjibei gíñe wágubu lánina siélu.

<sup>45</sup>Ítara líña taríñagun Lerérun Búngiu. “Adán le furúmiñeti wügüri, ában meja wügüri wínwanti”, ánejinti Crístu, le gíribei gíñe lagúmujoún Adán, ában espíritu ligía le íchugubei ibágari. <sup>46</sup>Furúmiñe ibíja wamúti ibágari le uboúaguna, lárigiñe, ábame wibíjini ibágari le lánina siélu. <sup>47</sup>Lé meja furúmiñeti wügüri le adügúbei láu múa, uboúaguna meja, libíaman wügüri le Wabúreme Jesucrístu, siéluna. <sup>48</sup>Sun gürígia uboúagu ítara líña jágubu quei lúgubu Adán le adügúbei láu múa, sun lánigu Crístu, jabíjuba jágubu quei lúgubu Crístu, le siélnabei. <sup>49</sup>Wágubu guetó, líbe lúgubu Adán, le lánina uboú, lachúlürüba wéyu lun wibíjin ámu luwúyeri úgubu líbe lúgubu Crístu, le lánina siélu.

<sup>50</sup>Le naríñagubei, nidújeñu, luágu siñá lan jebélurun gürígia láu jágubu le uboúaguna lídoun larúeijan Búngiu siélu, lugúndun cátei le goúwedadibei siñáti gabára lan lídan fulásu le ní lubei úa lan ouweni. <sup>51</sup>Buséntina lun jasúbudiruni cátei lé meja arámudaguabei le. Máma sun lánigu Crístu lun jóuweguba lan, jasáansirawagúba súngubei, ánjein wínwangiña lubeí dánme lagíribudun Jesúsu o jiláaña lan, <sup>52</sup>lídan murúsun óra, furése furése quei ában léfegechun luma lámurudun águu, dánme le lagaambúniwa lumálali fídu, le liseíni lagúmujoún sun cátei. Línwiruba fídu, ábame jásaarun lánigu Crístu ja jiláañabaña lun moúnwendügüyaaña lan, ja moúnwengiñabaña, ábame jasáansirawagún lídan méme óra ligía. <sup>53</sup>Wágubu le wawágubei le gayáraabei lañáladun, lasáansiraguba lídoun ában luwúyeri le siñábei lañáladun, wágubu le goúwedadibei, lasáansiraguba lídoun le moúwedadibei. <sup>54</sup>Dánme le sáansiguaali wágubu le goúwedadibei lídoun le moúwedadibei, ábamei lagúnfulirun le bürúwañubei tídan Lerérun Búngiu. “Gumúja lubáfu ouweni, féridilá wuríbu. <sup>55</sup>Oúweni, ¿jigeígi bubáfu lun bagúmuchaguagüdüniwa? ¿Jigeígi agáñeiruni lé nege lúnbei badügüni?” <sup>56</sup>Figoú lébunabei ouweni, áni binádu lilúrudun Moisés, ligía arúfudubalin woun cátei lan figóubei lun wayúmajani. <sup>57</sup>Teínqui wáña lun Búngiu luágu lagáñeiragüdüniwa luágu sún buri cátei le, láu lubáfu Wabúreme Jesucrístu.

<sup>58</sup>Ligía lubeíti nidújeñu jínsiñetiña nun, ítara méme jumá derégüdagu lídan jafíñen, meréderagunga, ñadágimein súnwandan, gánwoun

guefnarügü lídan luwádigimari Wabúreme, lugúndun subúdi jumúti luágu máma lan luágu ni cáta jadúgei wadágimanu le jadúgübei lídan ában lúma Wabúreme Jesucrístu.

### **Loúndarún seínsu joun idújeñu lueígiñe Jesucrístu**

**16** <sup>1</sup>Luágu loúndarún seínsu joun wadújeñu lueígiñe Jesucrístu ja gudémebaña yágüta Jerusalén, adúga jumeí quei narúfudajani tídan sun ligílisi loúbawagu Galácia. <sup>2</sup>Ságü wéyu dimáasu, cáda ában jídaangiñe lúnti ladíreirun murúsun lídaangiñe le lagáñeirubei, ábame lareíduni lun dánme lan nachúlürün, merédedünme oúndaragua seínsu. <sup>3</sup>Dánmeti le nachúlürün, nouñajabaña gürigia ja janúadajabaña ubúругu Jerusalén, ábame níchugun gárada joun lun janúgüni seínsu le joúndarubei joun wadújeñu ja ñíbaña. <sup>4</sup>Ánjein gíñe lun lubeí nídin, joúdiba núma.

### **Laráansejan Páblo lubá luweíyasun**

<sup>5</sup>Lídan nuweíyasun, násügürüba loúbawagugiñe Macedónia lun neréderun átiri wéyu ñi, nachúlürüba lubeíti ubúругu Corínto lárigiñe. <sup>6</sup>Fágua neréderagun júma átiri dan, o násügürüni lan sun juyáabun ñi, gayáraabeiti jíderagunina lídan nuweíyasun léme ñjín lumúti nídin lárigiñe nebélujan júmoun. <sup>7</sup>Mabúseerúntina chúlúguarügü nan aríjaün, buséntina neréderagun átiri dan júma, ánjein busén Wabúreme. <sup>8</sup>Neréderuba ya ubúругu Éfeso darí luwéyuri Pentecostés, <sup>9</sup>lugúndun níjein ában oúnwenbun cháansi nuágu lun nadímurejan luágu Wabúreme Jesucrístu ya, áni buídubei lanúgün. Añájein gíñe gíbetiña gürigia mabúseerúntiña lun nuwádigimaridun luágu Wabúreme ya, ligía siñábei lubeí nígiruni Éfeso guetó.

<sup>10</sup>Dánme le lachúlürün Timotéo, joúcha jumá lun gúnda lan jagánagua, lun úa lan sarágu samínaü luágu, lugúndun luwádigimariña luágu Wabúreme Jesucrístu queísi áu. <sup>11</sup>Manúga jumeí quei ni cáta. Dánme le gumúlaali lidáani júma, jíderagueime lun gayára lan lagíribudun númoun láu ában ugúndani tídan lanígi luágu lubuídun lidáani júma. Nagúrabajañein ya Éfeso jáu sun jíbiri wadújeñu lueígiñe Jesucrístu ja lúnbaña jayábin úara lúma.

<sup>12</sup>Ayúmuraguatina yebe lun Apólos lun lídin jáma jíbiri wadújeñu aríjaün, jénrenguti lídin guetó, lídiba dánme le gayára lan.

### **Lagúmujoún buri mábugaü**

<sup>13</sup>Ítara méme jumá agágudañu, toúnigiñu lueí cátei le jamúga gayáraabei ladíñurunün lueí lubuídun úma le gádaanbalün, derégüdagu jumá lídan jafíñen. Agáburida jumá quei wügüriña ja awáanserubaña lídan le inárünibei, manúfudeiga, jére jumá, gáñei jumámuga luágu wuríbani. <sup>14</sup>Sun cátei le jadúgübei, adúga jumeí láu ínsiñejabuni.

<sup>15</sup>Nidújeñu, subúdi jumúti luágu Estéfanos lan jáma sun tílana lúban furúmiñebaña loúbawagua Acáya ígirutiña binádu jagáburi lun jerésibiruni Crístu, luágu gíñe derégeguaaña lan joúngua lun jesériwidun joun wadújeñu lídan afíñeni lídan furúmieguaarügü cátei le jayáraati.

<sup>16</sup>Buséntina lubeíti lun gíñe jíchaagun júngua joun, lúma joun sun ja ídejabaña, ñadágimein jagía ítara. <sup>17</sup>Gúndaatina láu jayábin Estéfanos, Fortunáto, lúma Acáico ñájoun. Weíriñajati nisáminan juágu, áni siñáti jiábin sun jugúya, <sup>18</sup>ába jíchugun wügúriña jagía gurásu nun láu janügün ugánu nun juágu. Afíñetina luágu janügüba lan gíñe gurásu jámagiñe luágu jadímurejan jun nuágu. Lúnti jeteíngiruni Búngiu jawágu gürígia ítaraña.

<sup>19</sup>Mábuga jáña tílana ligílisi buri to loúbawaguboun Ásia jun. Mábuga jáña gíñe Aquíla túma Priscila jáma sun ja oúndaragubaña jábiñe jun, queísi afíñetiña luágu Crístu. <sup>20</sup>Mábuga jáña sun idújeñu ja yábaña jun. Chúgua jumá júngua lídan líri Wabúreme, arúfuda jumámugei luágu lídaañadiwa lan ában wámagua.

<sup>21</sup>Áu Páblo, noúnajañein mábugaü le jun le nabúrújabei láu nújabu lúma nilétüran.

<sup>22</sup>Le mínsiñejabuti lun Wabúreme Jesucrístu, reídeilá lábugiñe líñaragun Búngiu. ¡Giríbubá furése uboúagun, Wabúreme!

<sup>23</sup>Binílaün Wabúreme Jesucrístu. <sup>24</sup>Oúnaja numúti nínsiñejabu lídan Jesucrístu jun, sun jugúya. Ítaralá.